

U IME ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

O POGREBIMA, SAHRANAMA, DŽENAZAMA

GLAVA

o mrtvacima (o mrtvima na nosilima; ili: GLAVA o pogrebima, sahranama, dženazama; ili: GLAVA o pogrebnim ophodima, povorkama i obredima) i (GLAVA onoga) ko (bude takav da) je bio kraj njegova govora (zadnji dio, zadnja riječ njegova govora u životu na ovome svijetu rečenica): "Nema boga (božanstva) osim Allaha".

A reklo se Vehbu, sinu Munebiha: "Zar nije (rečenica) "Nema boga osim Allaha" - ključ raja?" Rekao je: "Da, ali nije (nijedan) ključ (drukčiji, drugačiji) osim (takav da) su za njega zubi (tj. on ima zube - svaki ključ ima zube). Pa ako si došao sa ključem (Pa ako si donio ključ koji je takav da) on ima zube, otvoriće se tebi (raj), a ako ne (tj. u suprotnom), neće se otvoriti tebi (raj)."

(Prošlo vrijeme se nekada upotrebljava u značenju budućega vremena. To će se u daljem tekstu tako i prevoditi prošlo vrijeme bez objašnjenja koja su često u zagradi navođena. Pod zubima se misli na dobra djela, pa ključ sa zubima predstavlja vjerovanje sa izvršavanjem dobrih djela.)

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Mehdija, sin Mejmuna, pričao nam je Vasil Ahdeb od Marura, sina Suvejda, od Ebu Zerra, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Došao mi je (jedan) dolazač od moga Gospoda pa je izvijestio mene - ili je rekao: obeselio (obradovao) je mene - da ono ko je umro (tj. ko umre) od moje sljedbe ne udružuje sa Allahom (neudružujući sa Allahom nijedne) stvari (ništa), unići će (u) raj." Rekao sam: "Iako je bludničio (činio preljub), iako je krao?" Rekao je: "Iako je bludničio, iako je krao."

(Ovaj hadis se tumači na više načina. Unići će u raj iako je bludničio i krao nekada pa se prošao tih nevaljalih djela i pokajao se. Ili unići će u raj kada pretrpi kaznu za ta djela u paklu. Ima još tumačenja koja se neće ovdje navoditi.)

PRIČAO NAM JE Hafs, sin Umera, pričao nam je moj otac, rekao je: pričao nam je Aameš, pričao nam je Šekik od Abdullaha (Mesudova), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ko je umro (tj. Ko umre) udružuje (tj. udružujući) sa Allahom (neku) stvar (ili nešto), unići će (u) Vatra." A rekao sam ja: "Ko umre ne udružujući sa Allahom (nikakve) stvari (tj. ništa), unići će (u) raj."

GLAVA

zapovjedi za slijeđenje mrtvaca (na nosilima, tj. zapovjedi da se otprati umrli do groba, mezara, da se sudjeluje u pogrebnim povorkama).

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, rekao je: pričao nam je Šubete od Eš'asa, rekao je: čuo sam Muavijeta, sina Suvejda sina Mukarrina, od Bera'a, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Zapovjedio nam je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, za sedam (tj. sedam) postupaka (poslova), a zabranio nam je sedam (postupaka). Zapovjedio nam je: slijeđenje mrtvaca (tj. pogrebnih povorki), i posjećivanje bolesnika, i odazivanje pozivaču (na neku gozbu), i pomaganje obespravljenog (tj. onoga kome je učinjeno nasilje), i sprovođenje zakletve, i odvracanje pozdrava (tj. odgovaranje na pozdrav) i molenje (dova) za (zahvalnoga) kihača (onoga koji kihne, kiše zahvaljujući Allahu, tj. reći određenu dovu, riječ kad se kihač zahvali Allahu poslije kihanja). A zabranio nam je: posudu (od) srebra, i prsten (od) zlata, i svilu, i brokat, i polusvilu i grubu svilu."

PRIČAO NAM JE Muhamed, pričao nam je Amr, sin Ebu Selemeta, od Evzaije, rekao je: izvijestio me Ibnu Šihab, rekao je: izvijestio me Seid, sin Musejeba, da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao: čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Dužnost muslimana (u odnosu) na (drugoga) muslimana (tj. prema drugom muslimanu) su pet (postupaka): odvracanje pozdrava, i posjećivanje bolesnika, i slijeđenje mrtvaca (pogrebne povorke), i odazivanje pozivu, i molenje (upućivanje dove) za (zahvalnoga) kihača (koji se zahvali Allahu kad kihne)." Slijedio je njega (Amra) Abdurezak, rekao je: izvijestio nas je Mamer. A predao ga je (hadis) Selamete od Ukajla.

GLAVA

ulaženja (ulaska) umrlome poslije smrti kada se (umrli) stavio u njegove mrtvačke haljine.

PRIČAO NAM JE Bišr, sin Muhameda, rekao je: izvijestio nas je Abdullah, rekao je: izvijestio me Mamer i Junus od Zuhrije, rekao je: izvijestio me Ebu Selemete da je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje (s njom), žena Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, izvijestila njega (Ebu Selemeta), rekla je:

Došao je Ebu Bekjr, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), na (jednom) konju iz svoga stana u Sunhu (mjestu nedaleko od Medine) dok je (tj. te je) sišao (sjahao) pa je unišao (u) bogomolju. Pa nije govorio (sa) ljudima dok je unišao (tj. dok nije ušao) Aiši, bio zadovoljan Allah od nje, pa se upravio (pravo je pošao mrtvome) Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, a on je pokriven sa ogrtačem prošivanja (ili: zelenila, tj. sa prošivenim ogrtačem, ili: sa zelenim ogrtačem), pa je otkrio (ogrtač) sa njegova lica, zatim se sageo (nagnuo se) nad njega (nad njim) pa ga je poljubio, zatim je zaplakao pa je rekao: "Sa mojim ocem ti si (jednak) i mojom majkom (tj. volim te kao oca i majku), o vjerovijesniče Allaha, neće sastaviti Allah (tj. neće dati na ovome svijetu) tebi dvije smrti. Što se tiče smrti koja se propisala tebi (na ovome svijetu), pa već si je umro (već si se riješio te smrti)." Rekao je Ebu Selemete: pa izvijestio me Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je Ebu Bekjr, bio zadovoljan Allah od njega, izašao (od mrtvoga Muhameda a.s.), a Umer, bio zadovoljan

Allah od njega, govori ljudima, pa je rekao (Ebu Bekjr k Umeru) "Sjedi!" Pa nije htio (sjesti). Pa je rekao: "Sjedi!" Pa nije htio. Pa je izrekao očitovanje Ebu Bekjr, bio zadovoljan Allah od njega, pa su nageli k njemu ljudi, a ostavili su Umera, pa je rekao (Ebu Bekjr): "Što se tiče poslije, pa ko od vas obožavaše (ko je obožavao od vas) Muhameda, pa zaista Muhamed, pomilovao ga Allah i spasio, već je umro, a ko obožavaše (a ko obožava) Allaha, pa zaista Allah je živ, ne umire (neće umrijeti). Rekao je Allah, uzvišen je (On): "A nije Muhamed (ništa drugo) osim (jedan) poslanik...." (pa je čitao, učio napamet Ebu Bekjr taj odlomak) do (riječi) "zahvalne"." Tako mi Allaha zaista kao da ljudi ne znadjaše (kao da nisu znali) da je Allah spustio (taj) odlomak (prije nego) dok je pročitao njega (prije nego ga je proučio) Ebu Bekjr, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), pa su ga uzeli (primili iz usta taj odlomak) od njega ljudi pa se ne čuje (nijedan) čovjek (drukčije) osim (tako da) čita (uči) njega (taj odlomak Kur'ana).

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukjeja, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, rekao je izvijestio me Haridžeta, sin Zejda sina Sabita, da je Umul-Ala'-a, (jedna) žena od Pomagača (koja) se prisegla Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, - (ta žena) izvijestila je njega (Haridžeta) da je ono (stvar bila takva da) su se djelile izbjeglice (iz Mekje među stanovnike Medine) kockom (ždrijebom), pa je odletio nama Usman, sin Maz'una (tj. ždrijebom je određen i dodjeljen Usman, sin Maz'una nama - a to znači plemenu iz kojega je bila ta žena Ummu Ala'a). Pa smo ga smjestili u naše sobe. Pa se obolio svojim (Pa se razbolio) bolom koji (je bio taj što) se usmrtio u njemu (tj. što je umro u njemu). Pa pošto se usmrtio (tj. pošto je umro), i okupao se i zamotao se u svoje (mrtvačke) odjeće, unišao (ušao) je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa sam rekla: "Milost Allaha na tebe (tj. tebi), o Ebu Saibe (tj. o Usmane, sine Maz'una - jer je on imao nadimak Ebu Saib), pa moje svjedočenje je tebi (da) je zaista već tebe počastio Allah." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "A šta je upoznalo (obavjestilo) tebe da je Allah počastio njega?" Pa sam rekla: "Sa mojim ocem si ti (ravan, tj. žrtvovala bi oca za tebe, ili: volim te kao oca), o poslaniče Allaha, pa ko (je taj što) će počastiti njega Allah?" Pa je rekao, njemu mir: "Što se tiče njega, pa već je došlo njemu (ono što je) uvjereno (sigurno, tj. smrt, jer će ona sigurno biti i biva svakome čovjeku posjetilac). Tako mi Allaha zaista ja se svakako nadam njemu (da će ga sresti od Allaha) dobro. Tako mi Allaha ja ne znam, a ja sam poslanik Allaha, šta će se učiniti sa mnom." Rekla je: "Pa tako mi Allaha neću čistiti (tj. neću hvaliti ni) jedno (lice) poslije njega (Usmana) nikada."

PRIČAO NAM JE Seid, sin Ufejra, rekao je: pričao nam je Lejs slično njemu (navedenom hadisu). A rekao je Nafi', sin Jezida, od Ukajla: "... šta će se učiniti sa njim (sa Usmanom - a to znači da je Muhamed a.s. rekao mjesto sa mnom - sa njim). A slijedio je njega (u tome pričanju na taj način) Šuajb, i Amr, sin Dinara, i Mamer.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Bešara, rekao je: pričao nam je Gunder, rekao je: pričao nam je Šubete, rekao je: čuo sam Muhameda, sina Munkjedira, rekao je: čuo sam Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Pošto se ubio (tj. pošto je ubijen, poginuo) moj otac, počeo sam (da) otkrivam odjeću od (tj. sa) njegova lica plačem (tj. plačući), a zabranjuju mi ga, a Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, ne zabranjuje mi. Pa je počela moja tetka Fatima (da) plače. Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Plačeš ili ne plačeš (tj. Plakala ili ne plakala) neprestano anđeli zasjenjuju njega (tj. prave hlad njemu, prave mu hlad) sa svojim krilima (prije časa) dok ste podignuli njega (sa mjesta gdje je poginuo ili dok ga niste podigli sa mjesta pogibije)." Slijedio je njega (Šubeta) Ibnu Džurejdž; (rekao je:) izvijestio me Ibnu Munkjedir, čuo je Džabira, bio zadovoljan Allah od njega (s njim).

GLAVA

čovjeka (koji) javlja o smrti (umrloga) k porodici umrloga sa svojom osobom (lično, tj. javlja sam sobom-lično o smrti k porodici umrloga).

PRIČAO NAM JE Ismail, rekao je: pričao mi je Malikj od Ibnu Šihaba, od Seida, sina Musejeba, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, objavio o smrti Nedžašije u danu koji (je bio taj dan što) je umro u njemu (Nedžašija, tj. istoga dana kada je umro Nedžašija). Izašao je ka klanjalištu, pa se poredao sa njima (tj. pa ih je poredao u redove) i veličao je (rekao je "Allahu ekjber") četiri (puta).

PRIČAO NAM JE Ebu Mamer, pričao nam je Abdul-Varis, pričao nam je Ejub od Humejda, sina Hilala, od Enesa, sina Malikja, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

Uzeo je zastavu (bajrak u borbi u mjestu Muti) Zejd pa se pogodio (tj. pa je pogoden, poginuo je), zatim je uzeo nju (zastavu) Džafer pa se pogodio (tj. i on je pogoden), zatim je uzeo nju Abdullah, sin Revahata, pa se (i on) pogodio - a zaista dva oka poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, sigurno liju (suze) njih dva (oka dok je izvještavao o tome) - zatim je uzeo nju Halid, sin Velida, (sam) od (sebe) bez vlasti (bez zapovjesti, bez zapovjedi, tj. bez imenovanja i postavljenja zapovjednikom) pa se osvojilo njemu (tj. pa mu je data pobjeda nad neprijateljem).

GLAVA

dozvole (tj. objave) za mrtvaca (tj. objave o mrtvačkoj povorci, o tome da je neko određeno lice umrlo i da se sahranjuje).

A rekao je Ebu Rafi' od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Zašto niste bili izvijestili (tj. pozvali) mene (na ukop, sahranu toga lica što je čistilo i melo bogomolju)?"

PRIČAO NAM JE Muhamed, izvijestio nas je Ebu Muavijete od Ebu Ishaka Šejbanije, od Ša'bije, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Umro je (neki) čovjek, (a) bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) posjećuje njega, pa je umro u noći pa su zakopali (sahranili) njega noću. Pa pošto je osvanuo, izvijestili su ga, pa je rekao: "Šta je spriječilo vas da obavijestite mene (da stavite do znanja to meni)?" Rekli su: "Bila je noć pa smo mrzili - a bila je (velika) pomrčina - da budemo teški tebi (da ti dotužimo, da te namučimo)." Pa je došao njegovu grobu pa je klanjao njemu (tj. za njega molitvu koja se klanja za umrle).

GLAVA

vrijednosti (onoga) ko (bude u prilici da) je umrlo njemu dijete pa je računao (sebi to za korisno, tj. nadao se nagradi od Uzvišenoga Boga za strpljenje i trpljenje zbog izgubljenoga djeteta).

A rekao je Allah, moćan je i veličajan je (On): ".... a obraduj strpljive."

PRIČAO NAM JE Ebu Mamer, pričao nam je Abdul-Varis, pričao nam je Abdul-Aziz od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Nema od ljudi (nijednog) muslimana (koji bude u prilici da) se usmrti njemu troje (djece - dakle ako mu se desi da mu umre troje djece koja) nisu stigla grijehu (a da će drukčije proći) osim (tako da) će uvesti njega Allah (u) raj sa vrijednošću (tj. zbog vrijednosti) njegove milosti (prema) njima."

PRIČAO NAM JE Muslim, pričao nam je Šubete, pričao nam je Abdurahman, sin Asbahanije, od Zekjvana, od Ebu Seida, bio zadovoljan Allah od njega, da su žene rekly Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio:

"Učini (Odaberi) nama (jedan) dan (u kojem ćeš nas poučavati)." Pa je savjetovao njih i rekao je: "Koja (god) žena (bude u prilici da) je umrlo njoj troje djece, biće ona njoj zastor (tj. pregrada, prepreka koja će je štititi) od Vatre (pakla)." Rekla je (jedna) žena: "A dvoje?" Rekao je: "I dvoje." A rekao je Šerikj od Ibnul-Asbehanije (koji je rekao:) pričao mi je Ebu Salih od Ebu Seida i Ebu Hurejreta, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. Rekao je Ebu Hurejrete (u svome pričanju navedenoga hadisa): ".... nisu stigli grijehu...."

(Pod izrazom "nisu stigli grijehu", ili "grijeha" - misli se na malodobnu djecu, jer se takvoj djeci zabranjena djela ne pišu u grijeh.)

PRIČAO NAM JE Alija, pričao nam je Sufjan, rekao je: čuo sam Zuhriju (priča) od Seida, sina Musejeba, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Ne umre muslimanu troje od djece (troje djece) pa (da) uniđe (on, musliman u) Vatru (dulje i više) osim (toliko da se izvrši) iskupljenje zakletve."

(Izraz "tehilletul-kasemi" riješiti se zakletve, iskupljenje zakletve tumači se na više načina, ali se većina tumačenja slaže u tome da se tim izrazom hoće da rekne i označi mala količina, vrlo kratko trajanje. Prema tome hadis znači: Kome umre troje djece, unići će u pakao vrlo malo makar i bio griješan u većoj mjeri.)

GLAVA

govora čovjeka ženi kod groba: "Strpi se (ženo)!"

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šubete, pričao nam je Sabit od Enesa, sina Malikja, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: prošao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pokraj (jedne) žene kod (jednoga) groba, a ona plače, pa je rekao:

"Boj se Boga i strpi se (ženo)!"

GLAVA

kupanja mrtvoga i njegova čišćenja sa vodom i lotosom (tj. lišćem divljeg lotosova drveta).

A balzamirao (balzamovo) je Ibnu Umer, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (jednoga) sina Seida, sina Zejda (Seida Zejdova), i nosio ga je i klanjao je, a nije se očistio (tj. a nije uzimao abdesta poslije balzamovanja mrtvaca i njegovoga nošenja).

A rekao je Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice: "Musliman se ne opogani (ni kada je) živ, a ni mrtav." A rekao je Sa'd: "Da je bio (Seid) pogan, ne bih ga dotaknuo."

(Sa'd Vekasov je kupao umrlog Seida Zejdova i klanjao mu džhenazu, pa se poslije toga i sam okupao; ali opazivši da neki misle da je mrtvac pogan i da se zbog toga, možda, Sa'd kupa - dao je gornju izjavu i dodao je da se okupao zbog vrućine.)

A rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Vjernik se ne opogani (neće se opoganiti)."

PRIČAO NAM JE Ismail, sin Abdullaha, rekao je: pričao mi je Malikj od Ejuba Sahtijanije, od Muhameda, sina Sirina, od Umu Atije Ensarije, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Unišao (Ušao) je nama poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, kada je preminula (umrla) njegova kći pa je rekao: "Operite ju (nju, tj. operite je) tri ili pet (puta), ili više od toga ako vidite to (da je potrebno), sa vodom i lotosom, i učinite (tj. stavite) u zadnjem (pranju) kamfora ili (jednu) stvar od kamfora (tj. ili nešto malo kamfora). Pa kada završite, pozovite me (javite mi)." Pa pošto smo završile, pozvale smo ga (javile smo mu), pa nam je dao svoj pojas pa je rekao: "Učinite (tj. Stavite) njoj njega (pojas) do dlake (tj. do tijela)." Misli (Umu Atija pod izrazom pojas na) njegov pokrivač (na njegovu donju odjeću).

GLAVA

(onoga) što se voli (što se smatra lijepim) da se pere liho (neparnim brojem puta pri kupanju umrloga).

PRIČAO NAM JE Muhamed, pričao nam je Abdul-Vehab Sekafija od Ejuba, od Muhameda, od Umu Atije, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je: unišao nam je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a mi peremo (kupamo) njegovu kćer, pa je rekao:

"Operite je tri, ili pet ili više (puta) od toga sa vodom i lotosom, i učinite (stavite) u zadnjem (pranju) kamfora, pa kada završite, javite mi." Pa pošto smo završile, javile smo mu, pa je bacio k nama svoj pojas pa je rekao: "Stavite do tijela njoj njega." Pa je rekao Ejub: a pričala mi je Hafsa slično pričanju Muhameda, i bilo je u pričanju Hafse (još i ovo): "Operite je liho (tj. neparnim brojem puta)." I bilo je u njemu: tri, ili pet ili sedam (puta). I bilo je u njemu (u tome pričanju) da je on (Muhamed a.s.) rekao: "Počnite sa njezinim desnim stranama i sa mjestima čišćenja (tj. sa mjestima koja se peru kada se uzima abdest)." I bilo je u njemu (i to) da je Umu Atija rekla: "I iščešljale smo je (i oplele joj kosu na) tri roga (tj. na tri pletenice)."

GLAVA:

Počće se sa desnim stranama mrtvaca (pri kupanju njega).

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Ismail, sin Ibrahima, pričao nam je Halid od Hafse, kćeri Sirina, od Umu Atije, bio zadovoljan Allah od nje (s njom), rekla je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u kupanju (tj. u vezi kupanja) njegove kćeri:

"Počnite sa njezinih desnih strana i mjesta čišćenja (abdesta) od nje (tj. njezinih strana)."

(Umu Atijja je žena koja je rukovodila kupanjem umrlih ženskih osoba za vrijeme Muhameda a.s..)

GLAVA

mjesta čišćenja od mrtvaca (tj. mrtvačevih mjesta - mjesta umrlog koja je prao čisteći se za molitvu, uzimajući abdest dok je bio živ).

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Musa-a, pričao nam je Vekji' od Sufjana, od Halida Hazza'a, od Hafse, kćeri Sirina, od Umu Atije, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je: pošto smo prale (tj. kada smo prale) kćer Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je nama, a mi peremo nju:

"Počnite sa njezinim desnim stranama i mjestima čišćenja."

GLAVA:

Da li će se obući (tj. zamotati mrtva) žena u pokrivač (u donju odjeću) čovjeka?

PRIČAO NAM JE Abdurahman, sin Hamada, izvijestio nas je Ibnu Avn od Muhameda, od Umu Atije, rekla je: umrijela (umrla) je kći Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao nama:

"Operite je tri, ili pet ili više (puta) od toga ako vidite, ako mislite (da je potrebno), pa kada završite, pa javite mi." Pa smo mu javile, pa je iščupao (skinuo) iz svoga pojasa svoj pokrivač (tj. svoju donju odjeću) i rekao je: "Učinite (stavite) do tijela njoj njega."

GLAVA:

Učiniće (Staviće) se kamfor u kraju (na kraju) njega (tj. na kraju kupanja).

PRIČAO NAM JE Hamid, sin Umera, pričao nam je Hamad, sin Zejda, od Ejuba, od Muhameda, od Umu Atije, rekla je:

Umrla je jedna (od) kćeri Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa je izašao pa je rekao: "Operite je tri, ili pet ili više (puta) od toga ako vidite, ako smatrate (da treba) sa vodom i lotosom, i učinite (tj. stavite) u zadnjem (pranju) kamfora, ili nešto od kamfora, pa

kada završite, pa javite mi (pozovite me)." Rekla je: Pa pošto smo završile, javile smo mu (pozvale smo ga), pa je bacio k nama svoj pojas pa je rekao: "Stavite (Učinite) do tijela njoj njega." A od Ejuba, od Hafse, od Umu Atije, bio zadovoljan Allah od nje, slično njemu (tj. prednjem hadisu). I rekla je: Zaista on je rekao: "Operite je tri, ili pet, ili sedam ili više (puta) od toga ako vidite (da treba)." Rekla je Hafsa: rekla je Umu Atija: I učinile smo (tj. oplele smo) njezinu glavu (na) tri roga (tj. na tri pletenice).

(Šafijska pravna škola postupa po ovome hadisu, a hanefijska kaže da se opletu dvije pletenice i postave se na prsa, a ne ozadi, ozada kako kažu šafijski pravnici.)

GLAVA

rastrgavanja (tj. raščešljavanja, rasplićanja, rasplitanja) kose (na glavi) žene (prilikom kupanja).

A rekao je Ibnu Sirin: Nema štete (Nema grijeha) da se rastrga (tj. da se rasplete) kosa mrtvacu.

PRIČAO NAM JE Ahmed, rekao je: pričao nam je Abdullah, sin Vehba, izvijestio nas je Ibnu Džurejdž, rekao je Ejub: (čuo sam ovako) i čuo sam Hafsu, kćer Sirina, rekla je: pričala nam je Umu Atija, bio zadovoljan Allah od nje, da su one napravile glavu kćeri poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (na) tri roga (pletenice), rasplele su je, zatim su je oprale, zatim su je napravile (na) tri roga (pletenice).

GLAVA:

Kako se (vrši) stavljanje do dlake (tj. do tijela odjeće, haljinke) mrtvacu?

A rekao je Hasen: Peta krpa (je dio mrtvačke odjeće za žene što) sveže s njom (kupač, koji kupa umrlo lice - sveže mu) dva stegna i dvije bedre ispod oklopa (tj. ispod košulje).

PRIČAO NAM JE Ahmed, pričao nam je Abdullah, sin Vehba, izvijestio nas je Ibnu Džurejdž da je Ejub izvijestio njega, rekao je: čuo sam Ibnu Sirina (da) govori: došla je Umu Atija, bio zadovoljan Allah od nje, - (a to je jedna) žena od Pomagača od (onih žena) koje su se prisegle (Božijem poslaniku a.s.) - prispjela (doputovala) je (u) Basru žuri (tj. žureći zbog jednoga) sina svoga pa ga nije stigla (jer je on prije njezina dolaska otišao iz Basre; ili je umro prije njezinog dolaska). Pa nam je pričala, rekla je:

Unišao (Ušao) je nama Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, a mi kupamo njegovu kćer pa je rekao: "Operite je tri, ili pet ili više (puta) od toga ako vidite to (da je potrebno - operite je) sa vodom i lotosom, i stavite u zadnjem (pranju) kamfora. Pa kada (to) završite, pozovite me." Rekla je: Pa pošto smo završile, bacio je k nama svoj pojas (tj. donju odjeću) pa je rekao: "Stavite do tijela njoj njega." A nije povećao na to (Ibnu Sirin u svome pričanju ništa više, kaže Ejub). A ne znam (kaže Ejub) koja (od) njegovih kćeri (je to bila što ju je kupala Umu Atija), i tvrdio je (Ejub) da je stavljanje do tijela (tj. na tijelo - da to znači): "Zamotajte je u njega."

(Hoće da kaže da izraz "eš'irneha" znači "ulfufneha".)

A takođe je bio Ibnu Sirin (običaja da) zapovjeda za (umrlu) ženu da se zamotava, a ne (da) se pokriva (samo donji dio tijela).

(Da bi se to shvatilo, treba znati korijen jednog i drugog glagola. "Ezere je'ziru" ima korijen u riječi "izarun", a "izarun" znači donja odjeća, haljinka koja pokriva donji dio tijela, tj. od pojasa dolje, dakle ne pokriva cijelo tijelo. A drugi glagol "eš'are juš'iru" ima korijen od riječi "ši'arun", a "ši'arun" ima korijen od "ša'run". "Ša'run" znači dlaka na tijelu, a "ši'arun" znači odjeća, haljinka koja je do dlake, tj. do samoga tijela, na tijelu. Glagol "eš'are juš'iru" znači staviti nekom "ši'ar", obući nekome "ši'ar", tj. staviti, obući nekome haljinku koja se dotiče dlake, a to će reći tijela, staviti do tijela, na samo golo tijelo. Po tvrđenju Ejuba "eš'are juš'iru iš'arun" znači što i "leffe jeluffu", a to će reći da "eš'are juš'iru iš'arun" znači zamotati cijelo tijelo, a ne samo jedan dio tijela. Neka se to ima na umu kod svih prošlih i sljedećih hadisa u kojima se nalazi izraz u originalu "eš'irneha ijjahu". Isto tako i izraz "hakvun" ili "hikvun" znači mjesto gdje se veže izar, donja odjeća, a to je pojas, pa se i sami izar, donja odjeća naziva zbog toga izrazom "hakvun" ili "hikvun".)

GLAVA:

Učiniće (Napraviće) se kosa žene (na) tri roga (tri pletenice).

PRIČAO NAM JE Kabisate, pričao nam je Sufjan od Hišama, od Umul-Huzejle, od Umu Atije, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Oplele smo kosu kćeri (kćere) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, misli (na) tri roga (pletenice). A rekao je Vekji': rekao je Sufjan: njezinu kiku (kosu nad čelom) i njezina dva roga (tj. kosu na desnoj strani i lijevoj strani njezine glave).

GLAVA:

Baciće se kosa žene ozadi (ozada, iza) nje (kada se oplete u pletenice poslije kupanja).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja, sin Seida, od Hišama, sina Hassana, rekao je: pričala nam je Hafsa od Umu Atije, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je: umrla je jedna (od) kćera (kćeri) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa je došao nama Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Operite je sa lotosom liho (neparnim brojem puta): tri, ili pet ili više od toga ako vidite to (da treba), i stavite u zadnjem (pranju) kamfor, ili (jednu) stvar od kamfora (tj. ili malo nešto kamfora). Pa kada završite, pa pozovite me." Pa kada smo (Pa pošto smo) završile, pozvale smo ga, pa je bacio k nama svoj pojas, pa smo oplele njezinu kosu (na) tri roga (pletenice) i bacile smo je ozadi (ozada, iza) nje.

(Već je napomenuto da hanefije drukčije rade.)

GLAVA

bijelih odjeća za mrtvačku odjeću (i opremu).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Mukatila, rekao je: izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Hišam, sin Urveta, od svoga oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Zaista je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, obukao se (zamotao se, tj. zamotan je, obučen je) u mrtvačke haljine u tri odjeće, jemenske (tj. od jemenskog platna), bijele, ubijeljene (oprane; ili sehulske odjeće, a to znači iz sela Sehula u Jemenu, ili iz plemena Sehula u Jemenu koje je tkalo odjeću), od pamuka, nije u njima košulja, a ni omotač (za glavu, saruk, ahmedija, tj. među tim trima mrtvačkim odjećama nije bilo košulje ni saruka, ahmedije).

GLAVA

mrtvačke odjeće (tj. opreme koja ne mora imati tri komada, nego se mrtvac može zamotati i) u dvije odjeće (u dva komada odjeće).

PRIČAO NAM JE Ebu Numan, pričao nam je Hamad od Ejuba, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Dok je (jedan) čovjek (bio) stajač (dok je stajao) u (tj. na) Arefatu, kadli je (iznenada) pao sa svoje jahalice, pa mu je slomila vrat, ili (je) rekao: pa mu je dala slomiti vrat. Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Okupajte ga sa vodom i lotosom, i zamotajte ga u dvije odjeće (opremite ga u dvije odjeće), a ne balzamuje ga i ne pokrivajte njegove glave jer će se on proživiti na sudnjem danu učeći telbiju (a on uči telbiju)."

GLAVA

balzama za mrtvaca.

PRIČAO NAM JE Kutejbete, pričao nam je Hamad od Ejuba, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Dok je (jedan) čovjek stajač (stoji) sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u (na) Arefatu, kadli je pao (pade, pao je onaj čovjek) sa svoje jahalice, pa ga je ubila (kopitom), ili je rekao: pa ga je ubila na mjestu. Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Okupajte ga sa vodom i lotosom, i zamotajte (opremite) ga u dvije odjeće, a ne balzamuje ga i ne pokrivajte njegove glave jer će zaista Allah proživiti njega na sudnjem danu učeći telbiju (a ovaj poginuli uči telbiju pri proživljenju na sudnjem danu)."

GLAVA:

Kako će se zamotati (opremiti) hodočasnik (koji je obukao ihram pa umro za vrijeme hodočašća).

PRIČAO NAM JE Ebu Numan, izvijestio nas je Ebu Avanete od Ebu Bišra, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je (jedan) čovjek (imao takav nesretni, nesretan slučaj da) je slomila vrat njemu njegova kamila (deva), a mi smo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, a on (poginuli čovjek) je muhrim (hodočasnik koji je započeo vršiti hodočašće obukavši hodočasničke čaršafe). Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Okupajte ga sa vodom i lotosom, i opremite (zamotajte) ga u dvije odjeće, a ne dajte dotaknuti njega mirisom, i ne pokrivajte njegovu glavu, jer će zaista Allah proživjeti njega (na) sudnjem danu sljepljene kose (gumiarabikom, tj. proživjeće ga u onakvom stanju i obliku u kojem je i umro, jer hodočasnici slijepe kosu gumiarabikom da im se ne razbaruši za vrijeme hodočašća pošto moraju biti gologlavi u vrijeme hodočašća).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Hamad, sin Zejda, od Amra i Ejuba, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Bio je (jedan) stajač čovjek (stajao je) sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, u (tj. na) Arefatu pa je pao sa svoje jahalice-jahače životinje (onaj čovjek). Rekao je Ejub: Pa je slomila njemu vrat. A rekao je Amr: Pa je dala ubiti (kopitom) njega (pa ga je ubila kopitom). Pa je umro. Pa je rekao: "Okupajte ga sa vodom i lotosom, i opremite (zamotajte) ga u dvije odjeće, a ne balzamujte ga, i ne pokrivajte njegovu glavu jer će se zaista on proživjeti (na) sudnjem danu" - rekao je Ejub: (a on) uči telbiju, - a rekao je Amr: učeći telbiju.

GLAVA

mrtvačke odjeće (opreme koja se sastoji) u košulji (od košulje) koja se opšiva, ili se ne opšiva.

PRIČAO NAM JE Museded, rekao je: pričao nam je Jahja, sin Seida, od Ubejdulaha, rekao je: pričao mi je Nafi' od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da Abdullah, sin Ubejja, pošto je umro - došao je njegov sin k Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"O poslaniče Allaha, daruj (daj) mi tvoju (tj. svoju) košulju (da) opremim (zamotam) njega u nju, i klanjaj mu (molitvu za umrle, dženzu) i traži oprost za njega." Pa je darovao njemu Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, svoju košulju pa je rekao: "Javi mi (pozovi me kada bude opremljen da) klanjam njemu." Pa je javio njemu. Pa pošto je htio da klanja njemu, privukao (tj. povukao) je njega Umer, bio zadovoljan Allah od njega, pa je rekao: "Zar nije Allah zabranio tebi da klanjaš dvoličnjacima?" Pa je rekao: "Ja sam među dva izbora. Rekao je Allah, uzvišen je (On): "Traži oprost za njih, ili ne traži oprost za njih. Ako tražiš oprost za njih sedamdeset puta, pa (opet) neće oprostiti Allah njima....". Pa je klanjao njemu (dženzu). Pa je sišao (odlomak): "I ne klanjaj (ni) jednome od njih (koji) je umro (ne klanjaj mu) nikada....". ("ebeden": nikad)

PRIČAO NAM JE Malik, sin Ismaila, pričao nam je Ibnu Ujejneta od Amra (koji) je čuo Džabira, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Došao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, Abdullahu, sinu Ubejja, poslije što se zakopao (poslije zakopavanja u zemlju), pa je izvadio njega, pa je pljunuo u njega od svoje pljuvačke (pa ga je pljunuo svojom pljuvačkom) i obukao je njemu svoju košulju.

GLAVA

mrtvačke odjeće bez košulje.

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Sufjan od Hišama, od Urveta, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Zamotao se (tj. zamotan je mrtvačkom odjećom) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, u tri odjeće (u tri komada odjeće), ubijeljene (tj. oprane; ili iz mjesta Sehula; ili iz plemena Sehula u Jemenu), (od) pamuka, nije u njoj (bila) košulja, a ni omotač (saruk, ahmedija).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Hišama, pričao mi je moj otac od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, da se je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, zamotao (da je zamotan u mrtvačku odjeću) u tri (komada) odjeće, nije u njima (bila) košulja, a ni omotač (za glavu, saruk, ahmedija).

GLAVA

mrtvačke odjeće, a nema omotača (saruka, ahmedije u komadima mrtvačke odjeće i opreme; dakle bez omotača, saruka, ahmedije).

PRIČAO NAM JE Ismail, rekao je: pričao mi je Malikj od Hišama, sina Urveta, od njegova oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, da se poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, zamotao (zamotan je) u mrtvačke haljine (odjeću) u tri (komada) odjeće, bijele, ubijeljene (ili sehulske), nije u njoj košulja, a ni omotač (saruk kao sastavni dio mrtvačke odjeće - nije bio, nisu stavljeni ni košulja, ni saruk, ahmedija).

GLAVA

mrtvačke odjeće od svega imanja (a ne od trećine ostavštine).

A za njega (tj. za ovo mišljenje da se mrtvačka odjeća i oprema, sahrana ima izvršiti od sve, cjelokupne zaostavštine) je rekao (da je ispravno, tj. to je zastupao) Ata', i Zuhrija, i Amr, sin Dinara, i Katadete. A rekao je Amr, sin Dinara: Balzam je od svega (ostavljenoga) imanja (mrtvaca). A rekao je Ibrahim (Nah'ija): Počeće se sa mrtvačkom odjećom (tj. sa podmirenjem troškova ukopa, sahrane), zatim sa dugom (sa podmirenjem dugovanja umrloga iz njegove zaostavštine), zatim sa oporukom (sa izvršenjem oporuke, zaveštanja umrloga). A rekao je Sufjan: Plata (nagrada kopanja) groba i kupanja - ono je (tj. to oboje) od mrtvačke odjeće (a to znači da i nagrada za kopanje groba i za kupanje spada, ubraja se u troškove ukopa, sahrane).

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Muhameda, Mekjija, pričao nam je Ibrahim, sin Sa'da, od Sa'da (sina Ibrahima), od njegova oca (Ibrahima, sina Abdurahmana), rekao je: donijelo se Abdurrahmanu, sinu Avfa, bio zadovoljan Allah od njega, (jedan) dan njegovo jelo (a taj dan je postio) pa je rekao:

Ubio se (Ubijen je, tj. Poginuo je) Mus'ab, sin Umejra - a bio je bolji od mene - pa se nije našlo za njega (ništa drugo) što će se zamotati u njega osim (jedan) ogrtač (plašt). I ubio se (Ubijen je, tj. poginuo je) Hamza, ili (jedan) drugi čovjek bolji od mene, pa se nije našlo (ništa drugo) što će se zamotati u njega osim (jedan) ogrtač. Zaista već sam se uplašio da budu već se požurila nama naša lijepa (dobra) djela u našem ovozemnom životu (da nam se isplate, tj. da se za njih nagradimo sada tako da na drugom svijetu nemamo šta tražiti, i da onda tamo dobijemo samo kaznu). Zatim je počeo (da) plače (Abdurahman, sin Avfa nakon tih svojih riječi).

(Abdurahman, sin Avfa je, eto, bio toliko bogobožazan iako je jedan od desetorice koje je Muhamed a.s. obradovao za života rajem.)

GLAVA:

Kada se nije našlo (za mrtvačku odjeću ništa drugo) osim jedna odjeća.

PRIČAO NAM JE Ibnu Mukatil, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Šubete od Sa'da, sina Ibrahima, od svoga oca Ibrahima da je Abdurahman, sin Avfa, bio zadovoljan Allah od njega, (bio tako pobožan da) se donijelo jelo, a bio je postač (tj. a postio je taj dan), pa je rekao:

Ubio se (Ubijen je, poginuo je) Mus'ab, sin Umejra, a on je bolji od mene, zamotavao se (zamotan je) u (jedan) ogrtač (ali kratak), ako (bi) se pokrila njegova glava, pokazale su se (pokazale bi se, otkrile bi se) njegove dvije noge, a ako su se (ako bi se) pokrile njegove dvije noge, pokazala (bi) se njegova glava. I mislim ga (da) je rekao: I ubio se (ubijen je, tj. poginuo je) Hamza, a on je bolji od mene. Zatim se prostrlo nama od (dobara) ovoga svijeta (ono) što se prostrlo. Ili je rekao: Darovalo (Dalo) se nama od (dobara, blagodati, uživanja) ovoga svijeta (ono) što se nama darovalo (dalo). A već smo se uplašili da budu naša dobra djela (lijepi poslovi) požurila se nama (da se plate na ovome svijetu). Zatim je počeo (da) plače (toliko) dok je ostavio (ili dok nije ostavio i to) jelo (tj. čak nije htio, ili nije mogao da jede).

GLAVA:

Kada nije našao (rukovodilac sahrane druge) mrtvačke odjeće osim (ono) što sakriva (tj. pokriva mrtvacu, mrtvome) njegovu glavu, ili njegova dva stopala (njegove dvije noge) - pokriće se s njim (s tim jednim kratkim komadom odjeće mrtvacu, mrtvome) njegova glava.

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa, pričao nam je moj otac (Hafs - to je rekao Umer), pričao nam je Aameš, pričao nam je Šekik, pričao nam je Habbab, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Iselili smo se (iz Mekje u Medinu) sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, tražimo (tj. tražeći) lice (tj. zadovoljstvo) Allaha, pa je pala naša nagrada na Allaha. Pa od nas (ih ima takvih, bilo je takvih) ko je umro (a) nije jeo (tj. neokusivši na ovome svijetu) od svoje nagrade (nijednu) stvar (tj. ništa, nimalo). Od njih je Mus'ab, sin Umejra. A od nas (ima i takvih, bilo je i takvih) ko (je doživio na ovome svijetu da) je dozreo njemu njegov plod (tj. plod njegove borbe), pa on bere njega (skida ga, tj. uživa ga). Ubio se (ubijen je, tj. poginuo je) Mus'ab, sin Umejra u borbi na Uhudu, pa nismo našli za njega (tj. da on ima ono) što bi zamotali njega (u njega - nismo našli ništa drugo) osim (jedan tako kratak) ogrtač, kada smo pokrili s njime njegovu glavu, izašle bi njegove dvije noge (otkrile bi se, pokazale bi se zbog kratkog ogrtača), a kada smo (tj. a kada bi) pokrili njegove dvije noge, izašla bi njegova glava (tj. otkrila bi se). Pa je zapovjedio nama Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, da pokrijemo njegovu glavu, a da stavimo na njegove dvije noge (jednu količinu) od izhira (divlje mirisne zelene trave, trstike).

GLAVA

(onoga) ko je (sebi prije smrti) pripremio mrtvačku odjeću u vremenu (za vrijeme) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa se (to) nije osudilo njemu (tj. nije mu se to smatralo za nevaljalo i ružno, pokuđeno).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, rekao je: pričao nam je Ibnu Ebu Hazim od svoga oca, od Sehla, bio zadovoljan Allah od njega, da je (jedna) žena došla Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, sa otkanim ogrtačem (tj. donijela mu je otkani ogrtač), u njega je njegov porub (obrub, opšiv; ili: u njega su njegove rese, tj. tek je skinut sa stana i nije još ni obrubljen). Da li znate (kaže Sehl) šta je ogrtač? Rekli su: Plašt (tj. dugi kaput koji obuhvata cijelo tijelo). Rekao je: Da. Rekla je (ona žena što je donijela ogrtač):

"Otkala sam ga sa svojom rukom pa sam došla zbog (toga da) ti ga obučem (doslovno -: da obučem tebi njega)." Pa ga je uzeo Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, bivši potreban k njemu (tj. trebajući ga, taj ogrtač mu je bio potreban). Pa je i zašao k nama, a zaista on je njegov pokrivač (tj. izašao nam je obukavši ga). Pa ga je uljepšavao (jedan) omsica (neki čovjek, tj. vikao je taj da je lijep), pa je rekao (najzad): "Obuci mi ga (tj. Daj mi ga), lijep (divan) li je!" Rekao je narod: "Nisi učinio lijepo (nisi postupio lijepo). Obukao ga je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, trebajući ga (doslovno: bivši potreban k njemu), zatim si ga pitao (molio si da ti ga dadne), a znao si da on ne odbija (tj. da ne vraća praznih ruku onoga ko mu se za nešto zamoli)." Rekao je (onaj omsica): "Zaista ja tako mi Allaha nisam ga pitao (molio) zbog (toga da) da oblačim. Molio (pitao) sam ga (da mi ga dadne) samo zbog (toga da) bude (taj ogrtač) moja mrtvačka odjeća." (To znači da ga čuva sebi za ćefina, za mrtvačke odjeće.) Rekao je Sehl: Pa je bio (onaj ogrtač) njegova mrtvačka odjeća.

GLAVA

slijeđenja žena mrtvaca (tj. mrtvačke povorke, sprovoda).

PRIČAO NAM JE Kabisate, sin Ukbeta, pričao nam je Sufjan od Halida, od Umul-Hujejle, od Umu Atije, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Zabranilo se nama (tj. ženama) slijeđenje mrtvaca (tj. mrtvačkih povorki, sprovoda), a nije se odlučilo (to čvrsto) na nas (nama, tj. a nije nam se čvrsto, strogo zabranilo kao druge zabranjene stvari i postupci).

(Iz toga se zaključuje da nije lijepo da žene idu na dženazu, ali nije strogi i teški grijeh ako i odu.)

GLAVA

nošenja žalosne odjeće (od strane) žene na (ožaljavanje nekoga drugoga) osim njezinoga muža.

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Bišr, sin Mufadala, pričao nam je Selemete, sin Alkameta, od Muhameda, sina Sirina, rekao je:

Umro je (jedan) sin Umu Atije, bio zadovoljan Allah od nje, pa pošto je bio treći dan (poslije smrti njezinoga sina), pozvala je za žutilo (tj. da joj se donese miris žute boje), pa se pomazala sa njim i rekla je: "Zabranilo se nama da nosimo žalosnu odjeću (tj. znake žalosti, da ožaljavamo nekoga) više od tri (dana) osim za muža (koji se može ožaljavati više od tri dana).

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, rekao je: pričao nam je Ejub, sin Musa-a, rekao je: izvijestio me Humejd, sin Nafi'a, od Zejnebe, kćeri Ebu Selemeta, rekla je:

Pošto je došlo objavljivanje (o) smrti Ebu Sufjana iz Sirije, pozvala je Umu Habiba (njegovu kći, a žena Muhameda a.s.), bio zadovoljan Allah od nje, za žutilo (tj. da joj se donese miris žute boje) u trećem danu, pa je potrala (tj. pomazala) svoja dva obraza (zapravo: dio od svakoga obraza iznad vilice do pod uho) i svoje dvije podlaktice i rekla je: "Zaista ja sam od ovoga svakako bogata (tj. nepotrebna, a to će reći: ja ne trebam ovo, meni ovo ne treba - ne bih se mazala mirisom) da nije (toga što) sam zaista ja čula Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori: "Nije dozvoljeno (ni) za (jednu) ženu (ni jednoj ženi koja) vjeruje u Boga i sudnji dan da nosi žalosnu odjeću (odjeću žalosti) na (ime ožaljavanja ikojega) mrtvoga (lica) iznad tri (tj. više od tri dana), osim na (ime ožaljavanja svoga) muža, pa zaista ona će nositi žalosnu odjeću na (ime ožaljavanja) njega (muža) četiri mjeseca i deset (dana)."

PRIČAO NAM JE Ismail, pričao mi je Malikj od Abdullaha, sina Ebu Bekjra sina Muhameda sina Amra sina Hazma, od Humejda, sina Nafi'a, od Zejnebe, kćeri Ebu Selemeta, izvijestila je njega, rekla je:

Unišla sam na (sijelo, razgovor) Umu Habibi, ženi Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekla: čula sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori: "Nije dozvoljeno (ni) za (jednu) ženu (ni jednoj ženi koja) vjeruje u Boga i sudnji dan (doslovno: i zadnji dan da) nosi žalosno odijelo (odjeću žalosti) na (ime žalosti zbog) umrloga (lica) iznad tri (dana), osim na (ožaljavanje svoga) muža četiri mjeseca i deset (dana)." Zatim sam unišla (ušla) na (razgovor) Zejnebi, kćeri Džahša, kada je umro njezin brat, pa je pozvala za miris (tj. da joj se donese miris), pa je dotakla (miris, tj. namirisala se), zatim je rekla: "Nije meni za (ovaj) miris (nimalo) od potrebe (tj. Nemam nikakve potrebe za mirisom - ništa me ne tjera da se mirišem) osim (to što) sam zaista ja čula poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, na govornici (propovjeda): "Nije dozvoljeno (ni) za (jednu) ženu (koja) vjeruje u Boga i zadnji dan (da) nosi žalosnu odjeću na (ime ožaljavanja kakvoga) umrloga (lica) iznad tri (dana), osim na (ožaljavanje) muža četiri mjeseca i deset (dana)."

GLAVA

posjećivanja grobova.

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šu'bete, pričao nam je Sabit od Enesa, sina Malikja, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Prošao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pokraj (jedne) žene (koja) plače kod (jednoga) groba pa je rekao: "Boj se Boga, i strpi se (i trpi)!" Rekla je: "K tebi (K sebi) od mene (tj. Bježi od mene, Idi od mene), jer zaista ti se nisi pogodio (nisi pogođen) sa mojom nesrećom!" A nije ga prepoznala. Pa se reklo njoj: "Zaista on je (tj. onaj što ti je govorio - bio je) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio." Pa je došla vratima Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa nije našla kod njega (nikakvih) vratara (portira, tj. čuvara) pa je rekla: "Nisam te prepoznala." Pa je rekao: "Strpljenje je samo kod prvoga sudara (sa nesrećom, kod prvoga udarca nesreće)."

(Muhamed a.s. nije korio ženu što je došla u posjetu grobu, nego joj je samo rekao da se boji Boga i da se strpi na nesreći.)

GLAVA

govora Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio: "Kažnjava se umrli sa nekim (dijelom) plača njegove porodice na (ožaljavanju) njega (tj. za njim, zbog plača za njim; ili: sa plačem

za njim) kada je bilo oplakivanje (naricanje) od njegova običaja (dok je bio živ pa je to porodica od njega naslijedila - kazniće se) zbog govora Allaha, uzvišen je (On): "... čuvajte vaše osobe (tj. sami sebe) i vaše porodice (od velike) vatre....".

(Ako čovjek nije za svoga života čuvao sebe i svoju porodicu od nevaljalih djela - među koja se ubraja i naricanje - nije čuvao sebe ni porodicu od vatre, pa će se kažnjavati.)

A rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Svaki (od) vas je pastir, i pitan je (odgovoran je) za svoje stado." Pa kada nije bilo (naricanje) od njegova običaja, pa je on (onda neodgovoran, tj. neće se kažnjavati zbog postupaka i plaća porodice naricanjem) kao što je rekla Aiša, bio zadovoljan Allah od nje, (koja se ne slaže sa površnim tumačenjem o kažnjavanju umrloga zbog plaća porodice, jer ona se poziva na odlomak iz Kur'ana u kojem se kaže): "A neće nositi (nijedna) nosilja teret druge...." A on je (tj. a taj smisao i stav je) kao govor Njega (Allaha, uzvišen je On, tj. kao i smisao i stav u sljedećem dijelu istoga ajeta - odlomka koji glasi): "... i ako pozove (osoba) teško natovarena grijesima k svome teretu (drugu neku osobu da joj pomogne nositi), neće se nositi (ponijeti) od njega (od tereta nijedna) stvar....". I (GLAVA onoga) što se dopušta (dozvalja, dozvoljava) od plaća u (obliku i načinu) bez naricanja. A rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Ne ubije se (nijedna) osoba nasiljem (iz nasilja, nasilno, bez krivice pa da bude drukčije) osim (tako da) bude na prvoga sina Adama (koji je prvi izvršio ubistvo - na njega bude, na njega pada jedan) dio od krvi nje (te svake osobe nasilno ubijene), a to je zbog (toga što) je on prvi (onaj) ko je (koji je) uobičajio ubijanje (ubojstvo, ubistvo)."

(Podsjećajući nas na ovaj hadis ovdje Buharija hoće da rekne da i onaj ko je uobičajio, ili uveo, uvede negdje u običaj naricanje, ili neki drugi loš običaj, snosi jedan dio odgovornosti zbog navođenja na loš običaj, pa će imati i udio u grijehu dok se god bude činio taj loš običaj.)

PRIČAO NAM JE Abdan i Muhamed, rekli su njih dva: izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Asim, sin Sulejmana, od Ebu Usmana, rekao je: pričao mi je Usamete, sin Zejda, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Poslala je kći Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, k njemu (k Muhamedu a.s. vijest, tj. poručila mu je): "Zaista (jedan) moj sin se zgrabio (uzeo od smrti, tj. umro je, odnosno umire, na samrti je - to će se vidjeti iz daljega teksta da je bio na samrti, i da nije bio u stvari još umro), pa dođi nam!" Pa je poslao, (i) čita pozdrav (pozdravljajući je) i govori (joj u poruci): "Zaista za Allaha je (tj. Allahu pripada, Allahovo je ono) što je uzeo i za Njega (tj. Njegovo) je (ono) što je darovao (dao), i sve je kod Njega sa imenovanim (tj. određenim) rokom, pa neka se (ona) strpi, i neka (ona sebi) računa (uračuna u nagradu Božiju smrt djeteta)!" Pa je poslala k njemu, zaklinje ga (zaklinjući ga, preklinjući ga) zaista (da) dođe svakako njoj. Pa je ustao i sa njim Sa'd, sin Ubadeta, i Muaz, sin Džebela, i Ubejj, sin Kja'ba, i Zejd, sin Sabita, i (još neki) ljudi. Pa se podiglo (tj. dignuto je) k poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (to) djete, a njegova se duša koleba (ili: nadima, ili: hrči). Rekao je (Ebu Usman): mislim ga (Usameta) da je on rekao: Kao da je ona (stari) mijeh (mjčina). Pa su prolile (suze) njegova dva oka, pa je rekao Sa'd: "O poslaniče Allaha, šta je ovo (tj. šta je to, što plačeš)?" Pa je rekao: "Ovo je milost (što) je stavio nju Allah u srca Svojih robova, a pomilovaće Allah od Svojih robova samo milostive."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, rekao je: pričao nam je Ebu Amir, rekao je: pričao nam je Fulejh, sin Sulejmana, od Hilala, sina Alije, od Enesa, sina Malikja, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Prisustvovali smo (ukopu, sahrani jedne) kćeri poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Rekao je (Enes): I poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, je sjedač (tj. sjedio je) na (strani, kraju njezina) groba. Rekao je: Pa sam vidio njegova dva oka (da) suze njih dva (tj. da liju suze). Rekao je: Pa je rekao (Muhamed a.s.): "Da li je (tj. Da li ima, postoji) od vas (jedan) čovjek (takav da) se nije približavao (da se nije prikućivao grijehu; ili: spolnom odnosu, da nije vršio polnoga odnosa) sinoć (noćas, tj. u noći koja se jutros završila)?" Pa je rekao Ebu Talhate: "Ja (sam takav)." Rekao je: "Pa siđi!" Pa je sišao (Ebu Talhate) u njezin grob.

PRIČAO NAM JE Abdan, pričao nam je Abdullah, izvijestio nas je Ibnu Džurejdž, rekao je: izvijestio me Abdullah, sin Ubejdulaha sina Ebu Mulejkjeta, rekao je:

Umrta je (jedna) kći Usmana, bio zadovoljan Allah od njega, (umrla je) u Mekji i došli smo zbog (toga da) prisustvujemo njoj (tj. njezinoj sahrani). I bio je prisutan njoj i Ibnu Umer i Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice (s njima). I zaista ja sam (bio) svakako sjedač (sjedio sam) između njih dvojice. Ili je rekao: Sjeo sam do jednoga (od) njih dvojice, zatim je došao drugi pa je sjeo do moje strane (tj. do mene). Pa je rekao Abdullah, sin Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, Amru, sinu Usmana: "Zar ne zabranjuješ plač (za umrlim)? Pa zaista je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao: "Zaista se umrli (mrtvi) svakako kažnjava sa plaćem (ili: zbog plača) njegove porodice nad njim (tj. za njim)." Pa je rekao Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice: "Već je bio Umer, bio zadovoljan Allah od njega, (običaja da) govori neke (stvari, riječi od) toga. Zatim je pričao pa je rekao: Vraćao sam se sa Umerom, bio zadovoljan Allah od njega, iz Mekje (sa hodočašća), te kada smo bili u (mjestu) Bejda'-u, kadli (se) on (nađe) sa (nekakvom) karavanom (konjanicima koji su sjedili) pod hladom (tj. u hladu, u sjeni jednoga) trna. Pa je rekao: "Odi pa vidi, ko su ovi konjanici (kakva je to karavana)." Rekao je: Pa sam vidio, pa kadli je Suhejb (među njima)! Pa sam ga izvijestio, pa je rekao: "Pozovi ga (Zovni ga) meni." Pa sam se povratio k Suhejbu pa sam rekao: "Pređi (Pođi) i priključi se zapovjedniku vjernika!" Pa pošto se pogodio (tj. pošto je pogođen od atentatora) Umer, unišao (ušao) je Suhejb, plače, govori (tj. plačući i govoreći): "Uh (Jao za tobom) brate! Uh družo!"

(Suhejb je jedan od prvih koji su najranije primili islam i koji su mučeni od idolopoklonika u Mekji prije negosu se iselili u Medinu.)

Pa je rekao Umer, bio zadovoljan Allah od njega: "O Suhejbe, zar plačeš nada mnom (za mnom), a već je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Zaista umrli (tj. mrtvac, mrtvi) se svakako kažnjava sa nekim (načinom, ili: dijelom) plača njegove porodice nad (tj. za) njim." (U ovom slučaju Umer još nije bio mrtvac, mrtav iako je bio teško ranjen. Još je, eto, mogao da govori.) Rekao je Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice: Pa pošto je umro Umer, spomenuo sam to Aiši, bio zadovoljan Allah od nje (s njom), pa je rekla: "Pomilovao Allah Umera (Smilovao se Allah Umeru)! Tako mi Allaha nije pričao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) će zaista Allah svakako kažnjavati vjernika sa plaćem, plaćem (tj. zbog plača) njegove porodice nad (tj. za) njim, nego je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao: "Zaista Allah sigurno povećava nevjerniku kaznu sa plaćem njegove porodice nad njim (za njim)." I rekla je: Dosta vam je Kur'an (u kojem se kaže): "A neće nositi (nijedna) nosilja (nosačica, tj. osoba) teret druge....". Rekao je Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, kod toga (pričanja, tj. na to je dodao ovo): A Allah, On nasmijava i rasplakuje (tj. Samo Allah daje čovjeku razna raspoloženja u kojima se nekada čovjek nasmije, a nekada plače, zaplače).

(Ibnu Abas ovom svojom izjavom u stvari podsjeća na jedan odlomak Kur'ana - ajet u suri "Venedžmi - u kojem se kaže da Allah nas mijava i rasplakuje.)

Rekao je Ibnu Ebu Mulejkjete: "Tako mi Allaha (saslušavši ovo Ibnu Umer, zašutio je i) nije rekao Ibnu Umer, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (nijedne) stvari (tj. nije rekao ništa)."

(Napominje se u vezi navedenog razmimoilaženja još to da Aiša smatra da su Umer i njegov sin Abdullah ili zaboravili ili pogrešno shvatili hadis koji pričaju od Muhameda a.s. Ona kaže da Muhamed a.s. nije rekao da se umrli kažnjava zbog plača za njim, nego je Muhamed a.s., kaže ona, rekao da se umrli kažnjava za svoja loša djela, zbog svojih grijeha dok njegova porodica plače za njim, u isto vrijeme kada se događa i traje plač porodice za njim. Jedni opet smatraju da se hadis koji su pričali Umer i njegov sin Abdullah odnosi na lice koje je na samrti, pa se ono kažnjava, tj. uznemiruje se sa plačem svoje porodice za njim, s takvim postupkom porodice je uznemireno.)

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malikj od Abdullaha, sina Ebu Bekjra, od njegova oca, od Amrete, kćeri Abdurahmana, da je ona izvijestila njega da je ona čula Aišu, bio zadovoljan Allah od nje, ženu Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da ona) govori:

Prošao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, samo pokraj (jedne) Židovke, plače nad njom (za njom) njezina porodica, pa je rekao: "Zaista oni plaču nad (tj. za) njom, a zaista ona se sigurno kažnjava u njezinom (tj. u svom) grobu (tj. u isto vrijeme)."

PRIČAO NAM JE Ismail, sin Halila, pričao nam je Alija, sin Mushira, pričao nam je Ebu Ishak, a on je Šejbanija, od Ebu Burdeta, od njegova oca (Ebu Musa Eš'arije), rekao je:

Pošto se pogodio (tj. pošto je pogođen od atentatora) Umer, bio zadovoljan Allah od njega, počeo je Suhejb (da) govori: "Uh (Jao, Kuku za tobom) brate!" Pa je rekao Umer: "Zar nisi znao (tj. Zar ne znaš) da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao: "Zaista mrtvac (mrtvi) se sigurno (tj. svakako) kažnjava sa plačem (zbog plača) živoga (lica)."

GLAVA

(onoga) što se mrzi od naricanja (nabranjanja, redanja) nad (tj. za) umrlim (za mrtvacem, za mrtvim).

A rekao je Umer, bio zadovoljan Allah od njega: "Pusti ih (da one) plaču nad (tj. za) Ebu Sulejmanom (sve dotle) dok ne bude prašina ili praskanje (tj. lelekanje počelo da se upotrebljava u plaču za njim)." A "nak"-prašina je prah (koji se stavlja) na glavu (plačući za umrlim), a "laklekatun"-praskanje (lelekanje) je glas (visok pri plaču).

(Ebu Sulejman je nadimak Halida, sina Velida.)

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, rekao je: pričao nam je Seid, sin Ubejda, od Alije, sina Rebi'ata, od Mugireta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Zaista laž na mene nije kao laž na jednoga (drugoga čovjeka). Ko laže na mene namjeravajući (tj. hotimično, namjerno), pa neka sebi uzme (tj. pripravi sebe za) svoje sjedište

od Vatre (pakla)." (tj. neka se pripremi za mjesto u paklu). Čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori: "Ko (bude taj da) se naricalo nad (tj. za) njim, kazniće se sa (onim, tj. zbog onoga) što se naricalo nad (za) njim."

PRIČAO NAM JE Abdan, rekao je: izvijestio me moj otac od Šubeta, od Katadeta, od Seida, sina Musejjeba, od Ibnu Umera, od njegova oca, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Mrtvac (Mrtvi) se kažnjava u svome grobu sa (onim, tj. zbog onoga) što se je naricalo nad (tj. za) njim." Slijedio je njega (Abdana) Abdul-Aala, pričao nam je Jezid, sin Zurej'a, rekao je: pričao nam je Seid, pričao nam je Katadete. A rekao je Adem od Šubeta: "Mrtvac (Mrtvi) se kažnjava sa plaćem (zbog plača) živoga (lica) nad (za) njim."

GLAVA.

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Ibnul-Munkjedir, rekao je: čuo sam Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Donio se moj otac (Donešen je moj otac; doslovno: Došlo se sa mojim ocem na) dan Uhuda (tj. na dan borbe na Uhudu), već je izmrcvaren (tj. bio je iznakažen od neprijatelja, bio mu je odsječen nos i uho), dok se stavio (ili dok se nije stavio) između dviju ruku (tj. pred) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a već se pokrio (tj. pokriven je jednom) odjećom. Pa sam otišao (došao i) hoću da otkrijem njega, pa mi je zabranio moj narod. Zatim sam otišao (tj. htio sam da) otkrijem njega, pa mi je zabranio moj narod. Pa je zapovjedio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa se podignu, podigao (dignut je da se nosi). Pa je čuo (Muhamed a.s.) glas vikačice (tj. žene koja viče, dere se plačući) pa je rekao: "Ko je ova?" Pa su rekli: "Kći Amra, sestra Amra (a to znači sestra, ili tetka ubijenoga - sumnja je u pričanju jednoga od pripovjedača)." Rekao je (Muhamed a.s.): "Pa zašto (ona) plače?" Ili (je rekao): "Ne plači (ti ženo). Pa neprestano anđeli zasjenjuju njega (prave mu hlad) sa svojim krilima dok se podigao (tj. sve do onoga časa kada je podignut da se nosi)."

GLAVA:

Nije od nas (onaj) ko cijepa otvore (za prolaz glave pri oblačenju odjeće, proreze na odjeći za prolaz glave).

(Prvobitno značenje riječi "džejbun" plural "džujubun" je otvor, prorez na odjeći za provlačenje glave pri oblačenju odjeće, a kasnije je ta riječ dobila značenje džep u kaputa.)

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Zubejd Jamija od Ibrahima, od Mesruka, od Abdullaha (sina Mes'uda), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Nije od nas (onaj) ko šamara obraze (svoje plačući za umrlim), i cijepa otvore (proreze na odjeći) i doziva dozivanjem poganskoga (paganskog) doba (tj. tuži za umrlim, ožaljava umrloga na način iz predislamskoga vremena)."

GLAVA:

Sažaljevaio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, Sa'da, sina Havleta.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik od Ibnu Šihaba, od Amira, sina Sa'da sina Ebu Vakkasa, od njegova oca, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (običaj da) me posjeti godine hodočašća oproštaja (oproštajnog hodočašća) od bola (tj. zbog bola koji se pojačao meni (u mene). Pa sam (jedanput) rekao: "Zaista ja sam (u takvom stanju da) je dopro meni (veliki bol-mnogo bola, tj. vrlo sam bolestan), a ja sam bogat, a ne nasljeđuje me (niko drugi) osim (jedna) kći, pa da li (da) milodarim (tj. da li da podijelim kao sadaku-milostinju) sa dvije trećine (tj. dvije trećine) moga imanja (tj. svoga imanja)?" Rekao je: "Ne." Pa sam rekao: "Sa polovinu (Polovinu)?" Pa je rekao: "Ne." Zatim je rekao: "Trećinu (podijeli), a (i) trećina je velika, ili (je rekao) mnogobrojna (tj. a i trećina je mnogo da se dadne, da se da kao milostinja i u dobrotvorne svrhe kada postoji makar samo i jedan nasljednik). Zaista da ti ostaviš tvoje (tj. svoje) nasljednike (kao) bogate - bolje je od (toga) da ih ostaviš (tj. bolje nego da ih ostaviš) siromahe (siromašne pa da) pružaju dlan ljudima (tražeći od njih milostinju, tj. siromahe da prosjače, da prose). I zaista ti nećeš utrošiti (nikakav) trošak (izdatak takav da) tražiš sa njim lice (tj. zadovoljstvo) Allaha (pa da će biti drukčije, drugačije) osim (tako da) ćeš se nagraditi za njega, čak (i za ono) što staviš u usta tvoje (tj. svoje) žene." Pa sam rekao: "O poslanice Allaha, ostavljam se ozadi (iza, tj. ostajem u Mekji) poslije mojih drugova (koji odlaze s tobom u Medinu)." Rekao je: "Zaista ti se nećeš ostaviti (nikada) ozadi (iza) pa (da, tj. pa ako) uradiš dobar rad (dobar posao, dobro djelo - pa da bude drukčije) osim (tako da) ćeš sebi povećati s njim stepen i visinu (povećaćeš se zbog njega, toga dobroga djela u stepenu i visini)." Zatim je rekao: "Možda ćeš ti da se ostaviš ozadi (ozada, iza, zbog toga) da se okoriste s tobom (neki) narodi (tj. ljudi) i (da) se oštete s tobom drugi (neki ljudi). Bože moj, provedi (sprovedi, tj. upotpuni) mojim drugovima njihovu seobu (iseljenje, emigraciju), a ne vraćaj ih na njihove pete (tj. nazad). Ali je jadnik (bijednik) Sa'd, sin Havleta (umro u Mekji)." (Može da se prevede i ovako: "Ali siromah Sa'd sin Havleta!") Sažaljevao (tj. žalio) je za njim poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (zbog toga što se dogodilo da) je umro u Mekji.

(Svi koji su iselili za vrijeme Muhameda a.s. iz Mekje zbog proganjanja od idolopoklonika nisu želili-željeli ni volili-voljeli da u Mekji umru iako je već i Mekja očišćena od idolopoklonika prije smrti Muhameda a.s.)

GLAVA

(onoga) što se zabranjuje od brijanja (svoje kose na glavi) kod nesreće (tj. u nesreći, u žalosti radi ispoljavanja žalosti na taj način, osobito kada to učini žensko lice).

A rekao je Hakjem, sin Musa-a: pričao nam je Jahja, sin Hamzeta, od Abdurahmana, sina Džabira, da je Kasim, sin Muhajmireta, pričao njemu, rekao je: pričao mi je Ebu Burdete, sin Ebu Musa-a (Eš'arije), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Obolio je Ebu Musa (jakim) bolom, pa se njemu zanesvijestilo, a njegova glava je u naručju (jedne) žene od njegove porodice, (pa je ona žena zavrištala kada je Ebu Musa pao u nesvijest) pa nije mogao da odvrati (tj. da odgovori, kaže, rekne) njoj (nijedne) stvari (tj. ništa). Pa pošto se osvijestio, rekao je: "Ja sam čist od (onoga) ko (je takav da) se očistio od njega poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. (A to znači: ja se odričem onoga koga se odrekao Božiji poslanik a.s.) Zaista poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, očistio (tj. odrekao) se od vrištačice (podizačice glasa u nesreći), i bijačice (kose) i cjepačice (odjeće)."

(To znači: Muhamed a.s. se odrekao svake ženske osobe koja u nesreći podiže glas, vrišti, jauče, ili brije svoju kosu sa glave ili cijepa svoju odjeću. Naravno to i za muške isto vrijedi, a istaknute su samo žene što su one više te postupke činile u ono vrijeme.)

GLAVA:

"Nije od nas ko udara (svoje) obraze (ili: lica u nesreći, u nesretnim slučajevima)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Abdurahman, pričao nam je Sufjan od Aameša, od Abdullaha, sina Murreta, od Mesruka, od Abdullaha (Mes'udova), bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Nije od nas ko udara (svoje) obraze, i cijepa otvore (proreze na odjeći kuda prolazi glava pri navlačenju odjeće) i ko doziva dozivanjem predislamskoga doba (tj. više za umrlim na paganski način)."

GLAVA

(onoga) što se zabranjuje od jauka i dozivanja (vikanja) predislamskoga doba kod nesreće.

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa, rekao je: pričao nam je moj otac, pričao nam je Aameš od Abdullaha, sina Murreta, od Mesruka, od Abdullaha (Mes'udova), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Nije od nas ko udara obraze, i cijepa otvore (proreze na odjeći) i doziva (više) dozivanjem (vikanjem) predislamskoga doba."

GLAVA

(onoga) ko je sjeo kod nesreće (a on je promijenut u licu tako da) se prepoznaje u njemu (na njemu) žalost.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Musena-a, pričao nam je Abdul-Vehab, rekao je: čuo sam Jahja-a, rekao je: izvijestila me Amreta (ili: Amra), rekla je: čula sam Aišu, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Pošto je došlo Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, ubistvo (tj. vijest o ubistvu, pogibiji) Ibnu Hariseta, i Džafera i Ibnu Revahata, sjeo je, prepoznaje se (tj. prepoznajući se) u njemu (na njemu) žalost, a ja gledam iz pukotine vrata, rupe (zvirke) vrata. Pa je došao njemu (jedan) čovjek pa je rekao: "Zaista žene Džafera....", i spomenuo je njihov plač (taj čovjek). Pa je zapovjedio (Muhamed a.s.) njemu da zabrani njima (plač). Pa je otišao. Zatim je došao njemu drugi (puta i rekao je da) se nisu pokorile njemu (premda im je zabranjivao). Pa je rekao: "Ustani (Podigni se, tj. Idi i zabrani im)!" Pa mu je došao treći (puta). Rekao je: "Tako mi Allaha nadvladale su nas, o poslaniče Allaha." Pa je tvrdila (Aiša) da je on (Muhamed a.s.) rekao: "Sipaj u njihova usta prašinu!" Pa sam rekla: "Uprašio (Zalijepio za prah) Allah tvoj nos (tj. Ponizio ta Allah)! Nisi učinio (ono) što je zapovjedio tebi poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a nisi ostavio (tj. poštedio) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, od truda (tj. nisi ga poštedio truda i zadavanja jada, nego si mu zavraćao i izvještavao ga da neće da prestanu sa plačem zadavajući mu jada, teškoću)."

PRIČAO NAM JE Amr, sin Alije, pričao nam je Muhamed, sin Fudajla, pričao nam je Asim Ahvel od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Usrdno je (Boga) molio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (jedan) mjesec (dana da kazni idolopoklonike) kada su se ubili (tj. kada su pobijeni) Čitači (Učaći). Pa nisam vidio poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) se je ožalostio (jednom) žalošću ikada žešćom od nje (od te žalosti).

GLAVA

(onoga) ko nije pokazivao (ili: nije pokazao) svoje žalosti kod nesreće.

A rekao je Muhamed, sin Kja'ba, Kurezija: Nestrpljivost (Potrešenost) je nevaljao govor i nevaljala misao (u nesreći). A rekao je Jakub - njemu mir: "Tužim (se na) moj jad i moju žalost samo k Allahu....".

PRIČAO NAM JE Bišr, sin Hakjema, pričao nam je Sufjan, sin Ujejneta, izvijestio nas je Ishak, sin Abdullaha sina Ebu Talhata, da je on čuo Enesa, sina Malikja, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

Razbolio ("Išteckja": razboliti se) se (jedan) sin Ebu Talhata. Rekao je: Pa je umro, a Ebu Talhate je izlazač (tj. izašao je iz kuće nekuda, bio je van kuće u taj čas kada je djete umrlo). Pa pošto je vidjela njegova žena da je on (tj. sin) već umro, pripremila je (jednu) stvar (tj. nešto), a odstranila je njega (mrtvoga sina) u stranu kuće (ili: u stranu, u jedan kraj od sobe). Pa pošto je došao Ebu Talhate, rekao je: "Kako je dječak?" Rekla je: "Već se stišava njegova duša (Već se stišala njegova duša), i nadam se da bude već (da) će se odmoriti (nadam se da će se odmoriti ili: da se bude već odmorio, da se već odmorio)." I mislio je Ebu Talhate da je ona istinita (tj. da ona govori istinu). Rekao je (Enes): Pa je prenoćio (Ebu Talhate imajući te noći polni odnos sa ženom). Pa pošto je osvanuo, okupao se. Pa pošto je htio da izađe (iz kuće), obavijestila je njega (stavila je do znanja njemu) da je on (sin) već umro. Pa je klanjao sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, zatim je izvijestio Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, o (onome) što je bilo od njih dvoga (dvoje, tj. sa njima dvoma, sa njim i njegovom ženom), pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Možda Allah da blagoslovi vama dvoma u (ovoj) noći vas dvoga (dvoje)!" Pa je rekao Sufjan: Pa je rekao (jedan) čovjek od Pomagača: Pa sam vidio njoj (tj. u nje - a to znači u Ebu Talhata i njegove te iste žene) devetero djece, svako (od) njih je već čitalo (pročitalo) Kur'an (tj. naučilo ga je napamet).

GLAVA

strpljenja kod prvoga sudara (sa nesrećom, nezgodom - kod prvoga udarca nesreće, nezgode).

A rekao je Umer, bio zadovoljan Allah od njega: Divne li su dvije vreće (ili: Divne li su dvije strane tovara - desna i lijeva) i divan li je dodatak (ono o čemu se govori u ovim odlomcima Kur'ana:) "Koji, kada pogodi njih nesreća, govore: Zaista mi smo za Allaha (tj. mi smo Allahovi) i zaista mi smo k Njemu vraćaći (tj. Njemu se vraćamo). Ti (su tako vrijedni da padaju) na njih blagoslovi od njihova Gospoda i milost, i ti (su takvi da su) oni (na pravi put) napućeni."

(Veli se da je jedna vreća, ili jedna strana tovara: na njih su blagoslovi, a druga vreća, druga strana tovara je: i milost, a dodatak, koji se meće između vreća, među strane tovara, je: i ti su oni napućeni. Ima i drukčijih tumačenja koja nećemo navoditi.)

I (GLAVA) govora Njega - uzvišen je (On): "I tražite pomoći sa strpljenjem i molitvom, a zaista ona je sigurno velika (tj. teška stvar) osim na (tj. za) ponizne."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Gunder, pričao nam je Šubete od Sabita, rekao je: čuo sam Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Strpljenje je kod prvoga udaranja (udarca nesreće, nezgode koja se zadadne, zada čovjeku, koja se desi čovjeku)."

GLAVA

govora Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio: "Zaista mi smo s tobom (tj. zbog tebe, Ibrahim) sigurno (tj. svakako) ožalošćeni."

A rekao je Ibnu Umer, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (pričajući) od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio: Suzi (lije suze) oko, i žalosti se srce.

PRIČAO NAM JE Hasen, sin Abdul-Aziza, pričao nam je Jahja, sin Hassana, pričao nam je Kurejš, on je sin Hajjana, od Sabita, od Enesa, sina Malikja, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Unišli smo sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, na (viđenje) Ebu Jusufu, kovaču (tj. posjetili smo Ebu Jusufa, kovača), a bio je (Ebu Jusuf muž žene koja je bila) dojilja Ibrahimu (sinu Božijeg poslanika a.s.). Pa je uzeo poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, Ibrahima pa ga je poljubio i njušio (tj. mirisao) ga je. Zatim smo unišli njemu (Ebu Jusufu, tj. posjetili smo ga) poslije toga, a Ibrahim dariva sa svojom dušom (daruje svoju dušu, tj. umire, rastaje se sa dušom). Pa su počela dva oka poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) prolijevaju suze. Pa je rekao njemu Abdurahman, sin Avfa, bio zadovoljan Allah od njega: "I ti (plačeš), o poslaniče Allaha?!" Pa je rekao: "O sine Avfa, zaista ona (suza) je milost." Zatim je slijedio nju (tj. ovu svoju riječ) sa drugom pa je rekao, pomilovao ga Allah i spasio: "Zaista oko suzi (lije suze), a srce se žalosti, a nećemo govoriti (ništa drugo) osim (ono) što je zadovoljan naš Gospod (da se govori, a to je): "I zaista mi smo sa tvojim rastankom (tj. zbog rastanka s tobom), o Ibrahim, sigurno ožalošćeni." Predao (tj. pričao) ga je Musa od Sulejmana, sina Mugireta, od Sabita, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

GLAVA

plača kod bolesnika.

PRIČAO NAM JE Asbag od Ibnu Vehba, rekao je: izvijestio me Amr od Seida, sina Harisa, Ensarije od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Razbolio se Sa'd, sin 'Ubadeta, (jednom) njegovom (tj. svojom) bolešću, pa je došao njemu Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (da) posjeti njega sa Abdurahmanom, sinom Avfa, i Sa'dom, sinom Ebu Vakkasa, i Abdullahom, sinom Mes'uda, bio zadovoljan

Allah od njih. Pa pošto je unišao njemu (Božiji poslanik), pa našao ga je u pokrivačici (tj. u gomoli koja ga je pokrila, naklopila se na njega, skupila se oko njega - a sastojala se od njegove porodice, pa je rekao: "Već je prošao (tj. Jeli to već umro)?" Rekli su: "Nije, o poslaniče Allaha." Pa je zaplakao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio. Pa pošto je vidio narod plač Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, zaplakali su (ti ljudi u tom narodu). Pa je rekao (Muhamed a.s.): "Zar ne čujete (tj. Zar niste čuli da) zaista Allah neće kazniti za suzu oka, a ni za žalost srca, ali će kazniti za ovo - i pokazao je k svome jeziku - ili će pomilovati (za ovo, tj. za jezik - a to znači da će se kazniti čovjek zbog jezika ako mu jezik govori nevaljalo u žalosti; - ili će se pomilovati, dobiti Božiju milost ako mu jezik govori dobre riječi u žalosti). I zaista mrtvi (tj. umrli čovjek) se kažnjava sa plačem (tj. zbog plača) njegove porodice nad (tj. za) njim." A bio je Umer, bio zadovoljan Allah od njega, (običaja da) udara u (vezi) njega (plača na ružan, nedozvoljen način) sa štapom, i (da) gađa sa kamenjem i sipa (zasipa) sa prašinom.

(Veli se da je to Umer činio nad licima koja na ružan način plaču za živima ili za mrtvim osobama.)

GLAVA

(onoga) što se zabranjuje od naricanja i plača, i (GLAVA) odvratanja (sprečavanja) od toga.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Abdullaha sina Havšeba, pričao nam je Abdul-Vehab, pričao nam je Jahja, sin Seida, rekao je: izvijestila me Amreta (ili kraće: Amra), rekla je: čula sam Aišu, bio zadovoljan Allah od nje, (da) govori:

Pošto je došlo ubistvo (tj. vijest o ubistvu) Zejda, sina Hariseta, i Džafera i Abdullaha, sina Revahata, sjeo je (u svojoj bogomolji) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, prepoznaje se u (tj. na) njemu žalost, a ja se nadvirujem (tj. gledam) iz rupe (preloma, raspuknuća u kućnih; dakle kroz rupu) vrata. Pa je došao njemu (jedan) čovjek pa je rekao: "O poslaniče Allaha, zaista žene Džafera....", i spomenuo je njihov plač (tj. plač visokim glasom, vriskom). Pa mu je zapovjedio da im zabrani. Pa je otišao (taj) čovjek, zatim je došao pa je rekao: "Već sam im zabranjivao...", pa je spomenuo da mu se nisu pokorile. Pa mu je zapovjedio drugi (puta) da im zabrani. Pa je otišao, zatim je došao pa je rekao: "Tako mi Allaha zaista su me već nadvladale." Ili: "... nadvladale su nas." Sumnja je od Muhameda, sina (tj. unuka) Havšeba (tj. Muhamed nije dobro zapamtio da li je rekao "nadvladale su mene", ili "nadvladale su nas"). Pa je tvrdila (Aiša) da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao: "Pa sipaj (naspi) u njihova usta prašinu (prašine)." Pa sam rekla: "Uprašio (tj. zalijepio prašinom, u prašinu) Allah tvoj nos (a to znači: "Ponizio te Allah!")! Pa tako mi Allaha nisi ti činilac (tj. nisi učinio što ti je zapovjedbno), a nisi (ni) ostavio poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, od truda (zamaranja, tj. a nisi ga poštedio jada, truda, zamaranja, teškoće)." (drugim riječima: dosađivao si mu).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Abdul-Vehhaba, pričao nam je Hamad, sin Zejda, pričao nam je Ejub od Muhameda, od Umu Atije, rekla je:

Uzeo je na nas (kao obavezu, tj. Obavezao je nas) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, kod prisege (i to još) da nećemo naricati (ili: da ne naričemo), pa nije ispunila (riječi, obaveze u cijelosti) od nas (nijedna) žena osim pet žena: Umu Sulejme (majke Enesa), i Umul-'Ala'-e, i kćere Ebu Sebreta, žene Muaza (sina Džebela) i dviju žena (drugih čija imena nisu spomenuta). (Može da se prevede i ovako: .... osim pet žena: Umu Sulejma, i Umul-

'Ala', i kći Ebu Sebreta, žena Muaza i dvije žene.) Ili (je rečeno - ovo sumnja jedan od pripovjedača): .... kći Ebu Sebreta, i žena Muaza i (još jedna) druga žena.

(Po ovome drugom pričanju kći Ebu Sebreta nije žena Muaza, a po prvome pričanju jest.)

GLAVA

ustajanja zbog mrtvaca (tj. zbog mrtvačke povorke, zbog sprovoda, kada naiđe sprovod).

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Zuhrija od Salima, od njegova oca, od Amira, sina Rebi'ata, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Kada ste vidjeli (tj. Kada vidite) mrtvaca, mrtvoga (tj. mrtvačku povorku, sprovod), pa ustanite (ili: pa stojte) dok ostavi vas ozadi (ozada, iza mrtvac, tj. sprovod). (To znači: dok ne prođe mimo vas.) Rekao je Sufjan: rekao je Zuhrija: izvijestio me Salim od svoga oca, rekao je: izvijestio nas je Amir, sin Rebi'ata, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. Povećao je Humejdija (tj. ovo isto je pričao nešto opširnije rekavši): ".... dok ostavi ozadi (iza) vas (mrtvac, mrtvačka povorka), ili se stavi (položi mrtvac, mrtvi na zemlju)."

(Po ovom pričanju hadis je opširniji samo za riječi: "ili se stavi.")

GLAVA:

Kada će sjesti (čovjek u slučaju) kada je ustao zbog mrtvaca (zbog mrtvog, zbog sprovoda).

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Lejs od Nafi'a, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Amira, sina Rebi'ata, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Kada je vidio (tj. Kada vidi) jedan (od) vas (jednoga) mrtvaca, mrtvoga (da se nosi), pa ako nije bio idač (ako ne ide) sa njim (sa povorkom), pa neka ustane (ili: pa neka stoji) dok (on, stajač) ostavi ozadi (ozada) nju (mrtvu osobu, tj. povorku), ili (dok) ona (mrtva osoba, ili povorka) ostavi (ili dok ne ostavi) ozadi (ozada) njega (stajača), ili (dok) se stavi (ona, tj. mrtva osoba na zemlju) prije (nego) ostavi ozadi (ozada, iza) njega."

(To znači neka stoji dok se mrtvac, mrtvi ne stavi na zemlju ako on stoji na mjestu do kojega neće mrtvac, mrtvi ni doći, i mimo koje mjesto se neće ni pronositi umrlo lice.)

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Junusa, pričao nam je Ibnu Ebu Zi'b od Seida Makburije, od njegova oca, rekao je:

Bili smo u (tj. na jednom) sprovodu, pa je uzeo Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, za ruku Mervana pa su sjela njih dva prije (nego) da se stavi (tj. prije nego se stavio mrtvac, mrtvi na zemlju). Pa je došao Ebu Seid, bio zadovoljan Allah od njega, pa je uzeo za

ruku Mervana pa je rekao: "Ustani (ili: Stoj), pa tako mi Allaha zaista (tj. sigurno) je već znao ovaj (tj. Ebu Hurejrete) da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, zabranio nama to (tj. sjedanje prije nego se mrtvac, mrtvi položi na zemlju)." Pa je rekao Ebu Hurejrete: "Istinit je (tj. Istina je; Istinu je rekao Ebu Seid)."

GLAVA

(onoga) ko je slijedio (tj. ko slijedi jedan) sprovod, pa neka ne sjeda (sve) dok se (ne) stavi (mrtvac, mrtvi na zemlju) sa ramena ljudi; pa ako je sjeo (prije), zapovjediće se sa ustajanjem (tj. zapovjediće se da ustane).

PRIČAO NAM JE Muslim, misli (na) sina Ibrahima, pričao nam je Hišam, pričao nam je Jahja od Ebu Selemeta, od Ebu Seida Hudrije, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Kada vidite sprovod, pa ustanite. Pa ko je slijedio njega, pa neka ne sjeda (sve dotle) dok se (ne) stavi (tj. dok se ne položi na zemlju)."

GLAVA

(onoga) ko je ustao zbog sprovoda (jednoga) Židova.

PRIČAO NAM JE Muaz, sin Fedaleta, pričao nam je Hišam od Jahja-a, od Ubejdulaha, sina Miksema, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Prošao je pokraj nas (jedan) sprovod, pa je ustao zbog njega Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, i ustali smo (i mi). Pa smo rekli: "O poslaniče Allaha, zaista ona (tj. ova mrtvačka povorka, ovaj sprovod) je sprovod (jednoga, nekoga) Židova." Rekao je: "Kada vidite sprovod (čiji god bio), pa ustanite."

PRIČAO NAM JE Adem, rekao je: pričao nam je Šubete, rekao je: pričao nam je Amr, sin Murreta, rekao je: čuo sam Abdurahmana, sina Ebu Lejla-a, rekao je:

Bio je (tj. Bili su) Sehl, sin Hunejfa, i Kajs, sin Sa'da, dva sjedača (tj. sjedili su njih dva) u Kadisiji, pa su prošli pokraj njih dvojice sa (jednim) sprovodom (tj. pronijeli su pokraj njih dvojice jedan sprovod), pa su ustala njih dva. Pa se reklo njima dvojici: "Zaista ona (tj. on, sprovod) je od stanovnika (ove) zemlje (ovoga kraja), to jest od stanovnika zaštite (od šticienika, tj. od nemuslimana), pa su rekla njih dva: "Zaista je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (bio jedan puta u prilici da) je prošla pokraj njega (jedna) mrtvačka povorka (sprovod), pa je ustao. Pa se reklo njemu: "Zaista ona (povorka, sprovod) je mrtvačka povorka (sprovod jednoga) Židova." Pa je rekao: "Zar nije duša (tj. Zar i ta umrla osoba nije jedna duša)?" (Može se prevesti i ovako: "Zar nije osoba?" To znači: Ako je i Židov, zar to ipak nije osoba, čovjek? Riječ "nfsun" ima više značenja: duša, osoba, ličnost itd.) A rekao je Ebu Hamzete (pričajući) od Aameša, od Amra, od Ibnu Ebu Lejla-a, rekao je: bio sam sa Kajsom i Sehlom, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, pa su rekla njih dva: Bili smo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio. A rekao je Zekjerija (pričajući) od Ša'bije, od Ibnu Ebu Lejla-a: Bio je Ebu Mes'ud i Kajs (bili su običaja da) ustaju njih dva (tj. ustajase njih dva) zbog mrtvačke povorke (sprovoda).

GLAVA

nošenja ljudi mrtvac (mrtvoga) bez žena.

(Mrtvac, mrtvoga nose ljudi, a ne žene.)

PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, sin Abdullaha, pričao nam je Lejs od Seida Makburije, od njegova oca da je on čuo Ebu Seida Hudriju, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Kada se postavio (tj. Kada se postavi na mrtvačka nosila) mrtvac (mrtvi), i ponesu ga ljudi na njihovim (tj. na svojim) vratovima, pa ako je bio dobar (za života), rekne: "Proturite me (naprijed, tj. nosite me naprijed mome dobrom djelu)"; a ako je bio loš (nevaljao), rekne: "Teško njemu! Kuda odlazite s njim (tj. Kuda ga nosite - u stvari bi trebalo da se kaže: "Teško meni! Kuda me nosite?")?" Čuje (taj) njegov glas svaka stvar (svako) osim čovjeka, a da čuje (čovjek) njega (taj glas), umro bi (ili: onesvijestio bi se)."

("Dženazetun" je ženskoga roda u arapskom jeziku, pa je glagol u tekstu originala u navedenom hadisu ženskoga roda, a ta riječ znači mrtvac. Mrtvac je u našem jeziku muškoga roda, pa su se glagoli u prevodu morali izraziti u muškom rodu. "Sa'ika" znači i umrijeti, i onesvijestiti se.)

GLAVA

žurenja sa mrtvačkom povorkom (sa sprovodom, tj. žurnog nošenja mrtvac, mrtvoga).

A rekao je Enes: Vi ste ispraćivači (tj. Vi ispraćate mrtvac, mrtvoga, opraštate se s mrtvacem, mrtvim), pa idite ispred njega, i ozadi (i iza) njega, i zdesna njega i slijeva njega (s desne i s lijeve strane). A rekao je (drugi) osim njega (osim Enesa): Blizu njega (tj. Idite blizu mrtvac-mrtvoga sa koju god stranu hoćete, ili blizu njega sa svaku stranu, sa svih strana).

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, rekao je: zapamtili smo ga (tj. sljedeći hadis) od Zuhrije, od Seida, sina Musejeba, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Požurite sa mrtvacem-mrtvim (tj. žurno idite kada ga nosite), pa ako je bila (umrla osoba što je nosite) dobra, pa dobro je (i kao takvo) proturite je naprijed (u grob žurno, jer će toj osobi i u grobu biti dobro, pa neka što prije bude predata njezinom dobru), a ako bude (umrla-mrtva osoba, koju ste sebi na vrat natovarili da je nosite, drukčija) osim toga (osim dobra, tj. a ako bude loša, nevaljala), pa zlo je (i kao takvo treba da) metnete (stavite) njega od (tj. sa) vaših vratova (na zemlju i u grob što prije, što žurnije)."

(Ipak se ne treba posve žuriti kada se nosi mrtvac, ali ne treba ni sporo ići iako se u mnogim krajevima uobičajilo da se mrtvac nosi lagano idući, čak laganije nego običnim hodom što se pješaci.)

GLAVA

govora mrtvoga, a on je na mrtvačkim nosilima: "Proturite me naprijed (ili: Stavite me pred moje dobro koje me čeka u grobu)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, pričao nam je Lejs, rekao je: pričao nam je Seid od svoga oca da je on čuo Ebu Seida Hudriju, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (običaj da govori: "Kada se postavila (metnula na nosila jedna, neka) umrla osoba, pa je sebi natovare ljudi na svoje vratove, pa ako je bila dobra, rekne: "Proturite me naprijed (tj. Nosite me naprijed što prije)." A ako je bila (drukčija) osim dobre (tj. A ako je bila loša), rekne (više) svojoj porodici: "O teško njoj! Gdje idete s njom (Kuda je odvodite, odnosite, tj. Teško meni, kuda me nosite!?)?" Čuje glas nje (umrle osobe) svaka stvar (svako) osim čovjeka, a da je čuo (tj. a da čuje čovjek taj glas), zaista bi umro (ili: onesvijestio bi se, pao bi u nesvijest)."

GLAVA

(onoga) ko je poredao (ljude u) dva reda, ili tri (reda) na (molitvu za) mrtvacu-mrtvoga ozadi (iza) vođe.

PRIČAO NAM JE Museded od Ebu Avaneta, od Katadeta, od Ata'-a, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, klanjao (molitvu) na (tj. za) negusa (umrloga abesinskoga vladara koji je zaštitio neke muslimane), pa sam bio u drugome redu, ili trećem.

GLAVA

redova (pri molitvi) na (tj. za) mrtvacu (za mrtvoga).

(Dakle: redovi pri molitvi dženaze.)

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jezid, sin Zurej'a, pričao nam je Ma'mer od Zuhrije, od Seida, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Objavio je smrt Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, k svojim drugovima (smrt) negusa, zatim je istupio (prošao naprijed), pa su se poredali ozadi (iza) njega pa je veličao (tj. rekao je "Allahu ekjber") četiri (puta).

PRIČAO NAM JE Muslim, pričao nam je Šubete, pričao nam je Šejbanija od Ša'bije, rekao je: izvijestio me (onaj) ko je prisustvovao (sa) Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, (kada je Muhamed a.s. jednom prilikom) došao na (jedan) bačen (tj. odbačen, usamljen) grob, pa je poredao njih (svoje drugove) i veličao je (tj. rekao je "Allahu ekjber") četiri (puta). Rekao sam (- to veli Šejbanija, a upravio je pitanje Ša'biji koji je imao nadimak Ebu Amr):

"O Ebu Amre, ko je pričao tebi (to)?" Rekao je: "Ibnu Abas."

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Musa-a, izvijestio nas je Hišam, sin Jusufa, da je Ibnu Džurejdz izvijestio njih, rekao je: izvijestio me Ata' da je on čuo Džabira, sina Abdullaha, bio

zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) govori: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Već je preminuo (umro) danas (jedan) dobar čovjek od Abesinaca (Etiopljana), pa ovamo (dođite), pa klanjajte na (tj. za) njega." Rekao je: Pa smo se poredali, pa je klanjao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, na (tj. za) njega (za negusa mrtvačku molitvu), a mi smo poredani u redove. Rekao je Ebu Zubejr (pričajući) od Džabira (da je Džabir rekao): Bio sam (tom prilikom) u drugome redu.

GLAVA

redova djece sa ljudima (u molitvi) na (tj. za) mrtvace (za umrle).

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Abdul-Vahid, pričao nam je Šejbanija, od Amira, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, prošao pokraj (jednoga) groba (u koji) se zakopao noću (neki mrtvac-mrtvi), pa je rekao:

"Kada se zakopao (Kada je ukopan) ovaj?" Rekli su: "Sinoć." Rekao je: "Pa zar niste (tj. Pa zašto) niste obavijestili (izvijestili) mene?" Rekli su: "Zakopavali smo ga u pomrčini noći, pa smo mrzili (tj. nije nam bilo ugodno) da probudimo tebe." Pa je ustao, pa smo se poredali ozadi (iza) njega - rekao je Ibnu Abas: I ja sam (bio) u (tj. među) njima. - pa je klanjao na (tj. za) njega (za onoga u grobu Muhamed a.s. mrtvačku molitvu-dženazu nad grobom). (Ibnu Abas je tada bio djete.)

GLAVA

(Vjerovijesnikovoga a.s.) običaja molitve na (tj. za) mrtvace (za mrtve; dženaze).

A rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Ko je klanjao (tj. Ko klanja molitvu) na (tj. za) mrtvaca-mrtvoga (Ko klanja dženazu dobiće, imaće kirat nagrade)." I rekao je: "Klanjajte na (za) vašega druga." I rekao je: "Klanjajte na (za) negusa." Imenovao je (tj. nazvao je Muhamed a.s.) nju (tj. tu naročitu radnju i formu molenja za umrlo lice - nazvao ju je) molitvom (premda-ili: a) nije u njoj naklonjanje (rukju'), a ni ničičenje (sedžda, tj. a nema u njoj naklonjanja-rukju'a-pregiba, a ni ničičenja-sedžde, ili: nazvao ju je molitvom premda nema u njoj naklonjanja-rukju'a, a ni ničičenja-sedžde). A ne govori se u njoj (u molitvi), i u njoj je veličanje (tekbir) i pozdravljanje (tj. A u toj molitvi za mrtvace-mrtve - dženazi, ne razgovara se kao ni u drugim molitvama, i u toj se molitvi izgovara "Allahu ekjber" i predaje se selam na završetku stojeći). A bio je Ibnu Umer (običaja da) ne klanja (molitvu za umrle-dženazu drukčije) osim čist, i ne klanjavaše (ju) kod izlaženja (izlaska) Sunca, a ni kod njegovoga zalaženja (zalaska), i podizao (i podizao je) svoje dvije ruke (kod svakog izgovaranja "Allahu ekjber", tj. sve-sva četiri puta). A rekao je Hasen: Stigao sam ljude (tj. doživio sam mnoge drugove Muhameda a.s.), a (stvar je bila takva da) je najpreči (od) njih (u pogledu predvođenja u molitvi) na (tj. za) njihove mrtvace-mrtve (bio je onaj) ko (je takav da) su se zadovaljali (bili su zadovoljni sa) njima (tj. sa njim da ih predvodi) za njihove uzakonjene (redovne obavezne) molitve. A kada je proizveo (nešto čovjek što mu poništi čišćenje - pokvari abdest na) dan praznika (godišnjega, bajrama), ili kod (molitve za)

mrtvaca-mrtvog (tj. kod molitve dženaze), tražiće vodu (da se ponovno očisti, uzme abdest), a neće se upravljati (zemlji da se njome očisti, neće uzimati tejemuma). A kada je stigao k mrtvacu-mrtvome, a oni klanjaju (za njega molitvu), unići će sa njima (u molitvu, pristupiće molitvi sa njima) sa (jednim) veličanjem-tekbirom (pa će poslije imamova selama doklanjati sam ono što su oni prije njega klanjali). A rekao je Ibnul-Musejjeb: Veličaće (tj. Izgovaraće "Allahu ekjber") u noći, i danu, i putovanju i prisutnosti (kod kuće) četiri (puta, četiri veličanja-tekbira u molitvi za mrtvaca-mrtvoga - dženazi).

A rekao je Enes, bio zadovoljan Allah od njega: Veličanje jedne (od četiri brojne vrijednosti, tj. Jedno veličanje, Jedno izgovaranje "Allahu ekjber") je započinjanje molitve (tj. Prvo veličanje je zbog počinjanja molitve kao i kod drugih molitava). A rekao je (Uzvišeni Bog u Kur'anu za dvoičnjake): "I ne klanjaj (ne moli se ni) na (za) jednoga od njih (koji) je umro nikada....." A u njemu (tj. u onome što je dosada spomenuto vidi se da i u molitvi za mrtvaca-mrtvoga postoje) redovi i vođ (predvodnik u molitvi).

(Buharija i iz ovoga što se reda u redove i klanja sa imamom dženaza-molitva za umrle zaključuje da je to molitva kao i druge molitve. I sve navedeno on uzima kao dokaz za to, tj. da je dženaza molitva. Neki pak smatraju da dženaza nije molitva u pravom smislu jer nema naklonjanja-rukju'a i ničičenja-sedžde.)

PRIČAO NAM JE Sulejman, sin Harba, rekao je: pričao nam je Šu'bete od Šejbanije, od Ša'bije, rekao je: izvijestio me (onaj) ko je prošao sa vašim Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, pokraj (jednoga) bačenoga (odbačenoga, usamljenoga) groba (pa je rekao, tj. pričao ovo):

Pa nas je predvodio (Muhamed a.s. u molitvi za mrtvaca-mrtvoga u tom, prema tom grobu) pa smo (se) poredali ozadi (iza) njega (i klanjali). Pa smo rekli (Ša'biji koji je imao svoj nadimak Ebu Amr): "O Ebu Amre, ko je pričao (to) tebi?" Rekao je: "Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice."

GLAVA

slijeđenja (povorki) mrtvaca (mrtvoga).

A rekao je Zejd, sin Sabita, bio zadovoljan Allah od njega: Kada si klanjao, pa već si izvršio (propisani dug) koji je na tebe (obaveza, koji si ti obavezan, dužan da izvršiš prema mrtvacu-mrtvome). A rekao je Humejd, sin Hilala: Ne znamo (doslovno: Nismo znali, saznali da poslije izvršene molitve) na (tj. za) mrtvaca-mrtvoga (da treba tražiti) dozvolu (od rođaka mrtvaca-mrtvoga da bi se otišlo kući, tj. da bi se prekinulo dalje učestvovanje u sahrani), ali ko je klanjao, zatim se vratio (odmah sa sahrane), pa njemu je (samo jedan) kirat (nagrade).

(Ima nepouzdanih hadisa, čak i u Ahmedovu Musnedu, prema kojima ne treba sa sahrane otići dok ne dozvole rođaci umrloga lica, pa makar da je već klanjata, klanjana dženaza.)

PRIČAO NAM JE Ebu Numan, pričao nam je Džerir, sin Hazima, rekao je: čuo sam Nafi'a (da) govori: pričalo se Ibnu Umeru da Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, govori:

Ko je slijedio (jednoga) mrtvaca (mrtvoga), pa njemu je kirat (nagrade). Pa je rekao (Ibnu Umer): Umnožio je Ebu Hurejrete nama (pričanja, tj. mnogo nam priča). Pa je potvrdila, misli (na) Aišu, (pričanje) Ebu Hurejreta, i rekla je: Čula sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori njega (tj. to što priča Ebu Hurejrete). Pa je rekao

Ibnu Umer, bio zadovoljan Allah od njih dvojice: Zaista već smo ispustili u mnogim kiratima (tj. ispustili smo mnogo kirata nagrade).

"Ispustio sam" je (isto što i) propustio sam od zapovjedi Allaha.

(Ovim se podsjeća na jedno mjesto u Kur'anu gdje je upotrebljena riječ "ferrattu-ispustio sam (iz-zbog mlitavosti i nemarnosti)".)

GLAVA

(onoga) ko je očekivao (čekao) dok se zakopa (pokopa umrla osoba).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, rekao je: čitao (pročitao) sam na (ime) Ibnu Ebu Zi'ba (tj. pročitao sam Ibnu Ebu Zi'bu) od Seida, sina Ebu Seida, Makburije, od njegova oca da je on pitao Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, pa je rekao: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. - H - A pričao nam je Ahmed, sin Šebiba sina Seida, rekao je: pričao mi je moj otac, pričao nam je Junus, rekao je Ibnu Šihab. - H - A pričao mi je Abdurahman Aaredž da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ko je prisustvovao mrtvacu (mrtvome, tj. sahrani mrtvacu-mrtvoga toliko) da klanja (molitvu za njega), pa njemu je (nagrade, nagrada jedan) kirat; a ko je prisustvovao njoj (sahrani dotle) da se zakopa (sve dok se pokopa), bila su (tj. biće) njemu dva kirata (nagrade)." Reklo se (Upitalo se): "A šta su dva kirata?" Rekao je: "Kao velika dva brijega (brda)."

(Iz ovoga se može shvatiti i značenje riječi "kiratun". "Kiratun" znači karat, ali se iz navedenoga hadisa vidi da "kirat" u ovome hadisu i svima sličnim hadisima znači ogromnu jednu količinu nagrade. Naravno da se tu misli na Božiju nagradu na sudnjem danu.)

GLAVA

molitve djece sa ljudima (tj. sa narodom, sa odraslima) na (za) mrtvace (za mrtve).

PRIČAO NAM JE Jakub, sin Ibrahima, pričao nam je Jahja, sin Ebu Bekkejra, pričao nam je Zaidete, pričao nam je Ebu Ishak Šejbanija od Amira, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Došao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (jednome) grobu, pa su rekli: "Ovaj se zakopao (Ovaj je ukopan, pokopan), ili (ova ženska - sumnjao je Ibnu Abas da li se radilo o muškom ili o ženskom grobu - ova) se zakopala (pokopana je) sinoć." Rekao je Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice: Pa je poredao (Muhamed a.s.) nas ozadi (iza) sebe, zatim je klanjao na (tj. za) nju (za tu umrlu osobu).

(Ibnu Abas je tada bio dijete, djete.)

GLAVA

molitve na (za) mrtvace (za mrtve) u klanjalištu i bogomolji.

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukjeje, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, od Seida, sina Musejbe, i Ebu Selemeta da su njih dva pričala njemu od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Objavio je smrt (tj. izvijestio je o smrti) nama poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (smrt) negusa, vlasnika (tj. vladara) Abesinije (na) dan koji je (bio taj dan što) je (i) umro u njemu, pa je rekao: "Tražite oprost (tj. molite oproštenje-oprost grijehova-grijeha) za vašega brata (ili: za vašega prijatelja)." A od Ibnu Šihaba, rekao je: pričao je meni Seid, sin Musejbe, da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao -: Poredao je sa njima (redove, tj. Poredao ih je) u klanjalištu (tj. na klanjalištu), pa je veličao (izgovorio je "Allahu ekjber", tj. klanjao je) na (za) njega (negusa) četiri (puta rekavši "Allahu ekjber" u molitvi).

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Munzira, pričao nam je Ebu Damrete, rekao je: pričao nam je Musa, sin Ukbeta, od Nafi'a, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da su Židovi došli k Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, sa (jednim) čovjekom od njih i (jednom) ženom (tj. doveli su čovjeka i ženu koji su napravili to da) su učinili preljubu (preljub) njih dvoje (bavili su se njih dvoje prostitucijom). Pa je zapovjedio za njih dvoje pa su se (pa su ih) kamenovali njih dvoje blizu (tj. do) mjesta mrtvaca-mrtvih (tj. gdje se stavljaju mrtvaci-mrtvi) kod bogomolje (Muhameda a.s. u Medini).

(Veli se da ovdje izraz kod bogomolje znači u bogomolji Božijeg poslanika.)

GLAVA

(onoga) što se mrzi od uzimanja (ili gradnje) bogomolja na (ili: nad) grobovima.

A pošto je umro Hasen, sin Hasena sina Alije, bio zadovoljan Allah od njih (s njima), udarila (tj. postavila) je njegova žena kupolu (ili: šator) na njegov grob (jednu) godinu, zatim se podigla (kupola, tj. dignuta je, uklonjena je ta kupola). Pa su čuli (jednoga) vikača (da) govori: "Zar ne (tj. Pazi)! Da li su našli što su izgubili?" Pa je odgovorio njemu drugi (vikač): "Nego (tj. Ne, nego..., Nisu, nego) su očajavali (nego su izgubili nadu), pa su se vratili."

(Ta žena što je postavila kupolu, ili po nekima: šator, na grob svoga muža - i sama je u toj kupoli boravila i klanjala, ali je poslije odustala i uklonula i kupolu. Prilikom uklanjanja kupole čulo se gdje neko više navedene riječi. Smatra se da su te riječi izrečene na ime prijekora i osude što je kupola uopće postavljana, i veli se da su te riječi izrekli ili džini-duhovi vjernici, ili anđeli.)

PRIČAO NAM JE Ubejdulah, sin Musa-a, od Šejbana, od Hilala, on je Vezzan, od Urveta, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je u svojoj bolesti koja (je bila ta bolest što) je umro u njoj:

"Prokleo Bog Židove i kršćane, uzeli su grobove svojih vjerovijesnika bogomoljom (tj. za bogomolju, kao bogomolju)." Rekla je (Aiša): A da to nije (uzrok), zaista bi (oni) pokazali njegov (Muhamedov a.s.) grob, osim (što, tj. samo što) se ja zaista plašim (bojim) da se uzme bogomoljom.

(Dakle ashabi-drugovi Muhameda a.s. bi potpuno pokazali njegov grob - porušili bi zidove sobe - ali je uzrok ovaj hadis da ne bi ljudi uzeli njegov grob-kabur kao bogomolju.)

GLAVA

molitve na porodilju (tj. za porodilju) kada je umrla u svome porodu (tj. porođaju, pri porođaju).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jezid, sin Zurej'a, pričao nam je Husejn, pričao nam je Abdullah, sin Burejdeta, od Semureta, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), rekao je:

Klanjao sam iza (pozadi) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (moleći se) na (tj. za jednu) ženu (koja) je umrla u svome porođaju, pa je stao nad njom (prema) njenoj sredini.

GLAVA:

Gdje stoji (pri molitvi za umrloga, za umrle) od žene (tj. ili) čovjeka (tj. bio umrli žensko ili muško)?

PRIČAO NAM JE 'Imran, sin Mejsereeta, pričao nam je Abdul-Varis, pričao nam je Husejn od Ibnu Burejdeta, rekao je: pričao nam je Semurete, sin Džundebea, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), rekao je:

Klanjao sam iza Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, nad (jednom) ženom, umrla je u svome porođaju, pa je stao nad njom (stavši prema) njenoj sredini (tj. prema sredini njenoga mrtvoga tijela).

GLAVA

veličanja (izgovaranja "Allahu ekjber") nad umrlim četiri (puta, tj. GLAVA izgovaranja četiri puta "Allahu ekjber" pri molitvi nad umrlim, za umrloga).

A rekao je Humejd: Klanjao je sa nama (Enes, tj. nama kao imam), pa je veličao tri (puta, tj. rekao je tri puta "Allahu ekjber") zatim je pozdravio (predao selam kao znak završetka molitve). Pa se reklo njemu (to da je samo tri puta rekao "Allahu ekjber", a treba reći četiri puta). Pa se okrenuo prema Strani (kibli, Kjabi), zatim je veličao četvrti (puta, tj. rekao je četvrti puta "Allahu ekjber"), zatim je pozdravio (u znak završetka molitve, predao je selam).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malikj od Ibnu Šihaba, od Seida, sina Musejeba, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, oglasio mrtvim negusa (zapravo: obavijestio je o smrti ondašnjeg negusa) u (onome) danu koji je (bio baš taj dan što je, tj. u kojem je negus) umro; i izašao je sa njima (tj. i izveo ih je) ka klanjalištu, pa se poredao sa njima (poredao ih je) i veličao je na njega (tj. moleći se za njega) četiri veličanja (tj. izgovorio je četiri puta "Allahu ekjber").
(Dakle klanjali su negusu dženazu).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Sinana, pričao nam je Selim, sin Hajjana, pričao nam je Seid, sin Mina-a, od Džabira, bio zadovoljan Allah od njega, da je Vjerovijesnik,

pomilovao ga Allah i spasio, klanjao na (tj. za) Ashameta, negusa pa je veličao četiri (puta, tj. pa je u toj molitvi rekao četiri puta "Allahu ekjber"). A rekao je Jezid, sin Haruna i Abdusamed, (pričajući njih dva) od Selima: Ashamete (se zvao taj negus).

(S ovim Buharija hoće da kaže da je ime tome negusu bilo Ashamete, a ne Sahmete, Asmebate, Ashabete kako su neki drugi pričali.)

GLAVA

čitanja (učenja kur'anskog poglavlja) Otvaračice Knjige (Fatihe u molitvi) nad umrlim (za umrloga).

A rekao je Hasen: Čitaće (tj. učiće klanjač u molitvi) na (za umrlo) dijete Otvaračicu Knjige (Fatihu), i reći će: "Bože moj, učini ga nama pretkom, i prethodnikom (predhodnikom) i nagradom."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Bešara, rekao je: pričao nam je Gunder, rekao je: pričao nam je Šubete od Sa'da, od Talhata, rekao je: Klanjao sam ozadi (iza) Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice. Pričao nam je Muhamed, sin Kjesira, rekao je: izvijestio nas je Sufjan od Sa'da, sina Ibrahima, od Talhata, sina Abdullaha sina Avfa, rekao je:

Klanjao sam ozadi (iza) Ibnu Abasa na (tj. za jednoga) umrloga, pa je čitao Otvaračicu Knjige (Fatihu pa) je rekao: "Neka znaju da je ona (ova sura, ovo poglavlje) običaj (da se čita, uči u molitvi za umrloga - u molitvi dženaze)."

(Ovoga se drže u praksi šafijski pravnici, a ne hanefijski).

GLAVA

molitve (molitve dženaze) na grobu (nad grobom) poslije što se pokopa (u njega umrli).

PRIČAO NAM JE Hadžadž, sin Minhala, pričao nam je Šubete, rekao je: pričao mi je Sulejman Šejbanija, rekao je: čuo sam Ša'biju, rekao je: izvijestio me (onaj) ko je prošao sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, na (jedan) odbačen grob, pa je predvodio njih i klanjali su ozadi (iza) njega (Muhameda a.s.). Rekao sam (veli Šejbanija): "Ko je pričao tebi ovo, o Ebu Amre!" Rekao je: "Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice (s njima)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Fadla, rekao je: pričao nam je Hamad, sin Zejda, od Sabita, od Ebu Rafi'a, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), da (jedna) crna (osoba), čovjek ili žena, čišćaše (čistiše, tj. mela je Vjerovijesnikovu a.s.) bogomolju ("kamme, jekummu": mesti), pa je umrlo (to lice), a nije znao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, za njegovu smrt. Pa ga je spomenuo (Pa ga se sjetio) jednoga dana pa je rekao - na njega (tj. njemu - Muhamedu a.s. neka) je blagoslov i pozdrav (mir):

"Šta je učinio taj čovjek (tj. Šta je s tim čovjekom)?" Rekli su: "Umro je, o poslaniče Allaha." Rekao je: "Pa zar (tj. Pa zašto) niste obavijestili mene?" Pa su rekli: "Zaista ono bila je ovako i ovako (tako i tako) njegova priča." Rekao je: Pa su omalovažili njegovo stanje (njegov položaj). Rekao je: "Pa pokažite mi (tj. odvedite me) na njegov grob." Pa je došao njegovu grobu pa je klanjao nad njim.

GLAVA:

Mrtvi čuje topot (zvuk, bahat, šum, odjek, stope) obuće (cipela).

PRIČAO NAM JE Ajaš, pričao nam je Abdul-A'la, pričao nam je Seid - H -. A rekao je meni Halifete: pričao nam je Ibnu Zurej', pričao nam je Seid od Katadeta, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Rob (Božiji, tj. Čovjek) kada se stavio (metnuo) u svoj grob, i okrenu leđa i odu njegovi drugovi (tako) da zaista on čuje udaranje njihove obuće (topot njihovih cipela, korake, stope obuće), došli su (tj. dođu) mu dva anđela, pa ga posade (tj. postave ga u sjedeći stav) pa reknu njih dva njemu: "Šta govoraše (ti) o ovome čovjeku Muhamedu, pomilovao ga Allah i spasio?" Pa rekne: "Svjedočim da je on rob Allaha i poslanik Njegov." Pa se rekne: "Pogledaj k svome sjedištu (u prostoru) od Vatre (tj. u paklu), zamjenio ti je Allah za njega (tj. dao ti je u zamjenu za njega) sjedište (u prostoru) od raja (tj. u raj). Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Pa vidi (Pa vidjeće) njih dva (tj. oba sjedišta) zajedno (skupa, u isti mah). A što se tiče nevjernika ili dvoličnjaka, pa rekne: "Ne znam. Govorah (Govorio sam ja ono) što govore ljudi." Pa će se reći: "Nisi znao i nisi slijedio (ili: i nisi učio, čitao)." Zatim će se udariti (tj. biće udaren) čekićem od željeza udarcem među njegova dva uha, pa će zavrištati (zajaukati) vrištanjem (takvim da) će ga čuti ko je blizu (u blizini) njega (svako biće) osim dva teška (tj. vrijedna bića - a to znači: osim ljudi i demonu)." "

GLAVA

(onoga) ko je volio pokopavanje (svoga mrtvoga tijela) u Svetoj Zemlji (tj. Palestini, ili Jerusalimu) ili sličnoj njoj (drugoj nekoj svetoj zemlji kao što je Meka i Medina).

PRIČAO NAM JE Mahmud, pričao nam je Abdurezak, rekao je: izvijestio nas je Mamer od Ibnu Tavusa, od njegova oca, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Poslao se anđeo smrti k Musa-u (Mojsiju) - na njih dva (njima dvojici) mir. Pa pošto mu je došao, udario (ošamario) ga je (tako da mu je izbio, iskopao oko). Pa se vratio k svome Gospodu pa je rekao: "Poslao si me k (jednom) robu (koji je takav da) neće smrti." Pa je vratio (tj. izliječio je, iscijelio je) Allah, moćan je i veličajan je (On), njegovo oko i rekao je: "Vrati se, pa reci njemu (da) stavi svoju ruku na leđa (jednoga) bika (vola), pa njemu je za sve što ga pokrije (što pokrije) njegova ruka za svaku dlaku (jedna) godina (života još)." Rekao je (Mojsije na to): "O moj Gospode, zatim šta je to (tj. šta će biti poslije toga)?" Rekao je: "Zatim je smrt (opet poslije svega)." Rekao je (Mojsije): "Pa sada (neka bude smrt odmah ako će biti opet poslije življenja toliko godina koliko dlaka pokrije moja ruka na leđima vola)." Pa je molio Allaha da ga približi do Svete Zemlje (za, ili na) dobačaj kamenom. Rekao je (Ebu Hurejrete): rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Pa da sam bio (tj. da sam sada) tude (tamo), zaista bih pokazao vama njegov grob uz stranu puta kod Crvenog Brda (ili Crvenog Nasipa)." "

("Kesib" je brdo ili nasip pijeska kojega je vjetar nanio, a tako se nazivaju mnoga mjesta, pa je i ovdje ili geografsko vlastito ime, ili oznaka neodređenog brda i nasipa pijeska.)

GLAVA

pokopavanja (mrtvaca-mrtvoga lica) u noći (po noći).

A pokopao se (tj. pokopan je) Ebu Bekjr, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), noću.

PRIČAO NAM JE Usman, sin Ebu Šejbeta, pričao nam je Džerir od Šejbanije, od Šabije, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Klanjao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, na (tj. moleći se za jednoga) čovjeka poslije što se pokopao u (jednoj) noći. Stao (ili: Ustao) je on i njegovi drugovi, a bio je pitao o njemu, pa je rekao: "Ko je ovo?" Pa su rekli: "Omsica (Taj-i-taj). Pokopao se sinoć." Pa su klanjali nad njim (tj. za njega se moleći).

GLAVA

građenja (podizanja) bogomolja nad grobom.

PRIČAO NAM JE Ismail, rekao je: pričao mi je Malikj od Hišama, od njegova oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje (s njom), rekla je:

Pošto se tužio (na bolest, tj. Pošto se razbolio) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, spomenule su neke njegove žene (jednu) crkvu (što) su je vidjele (one) u zemlji Abesinije, rekne joj se (ime toj crkvi je) Marijete (Marija). A bile su Umu Selema i Umu Habiba, bio zadovoljan Allah od njih dvije, išle (u) zemlju Abesiniju (Etiopiju). Pa su njih dvije spomenule (tu crkvu i nešto) od njezine ljepote i (neke) slike u njoj. Pa je podigao svoju glavu pa je rekao: "Oni (su takvi) kada je umro (kada bi umro, tj. kada umre) od njih (tj. između njih, među njima) dobar čovjek, sagrađe na njegovu (na njegovom) grobu bogomolju, zatim naslikaju u njoj tu sliku. Oni su najgora stvorenja kod Boga."

GLAVA

(onoga) ko ulazi (u) grob žene (tj. ženske osobe).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Sinana, rekao je: pričao nam je Fulejh, sin Sulejmana, pričao nam je Hilal, sin Alije, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Prisustvovali smo (pokopavanju) kćeri poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, je sjedilac (tj. sjedio je, sjedi) na grobu (tj. nad grobom, rakom). Pa sam vidio njegova dva oka (da) suze (liju suze). Pa je rekao: "Da li u vama (tj. među vama) je ijedan (iko takav da) nije učinio noćas (griješ, - "Karefe": učiniti; približiti se; polno općiti, - ili polni odnos; ili: da se nije približio grijehu, ili da se nije približio polnom odnosu sa bračnim drugom)." Pa je rekao Ebu Talhate: "Ja." Rekao je (Muhamed a.s.): "Spusti se (Sidi) u njezin grob." Rekao je: Pa je sišao u njen grob pa ju je smjestio (stavio) u grob (kako treba u potkopani dio groba, rake). Rekao je Ibnul-Mubarekj: rekao je Fulejh: mislim ga (da) namjerava grijeh (ko nije učinio, tj. sa izrazom "lem ukarif" da je mislio i namjeravao da kaže: ko nije učinio grijeh noćas, a nije namjeravao da kaže: ko nije

polno općio noćas sa svojom ženom). Rekao je Ebu Abdullah (tj. Buharija): "... da učinu..." (značenje toga mjesta u Kur'anu) je da steču (da zarade).

(Kaže se u komentarima da Buharija ovim hoće da pojača i potpomogne Fulejha u tome da ovdje riječ "karefe" ima značenje učiniti grijeh. Međutim, komentatori daju prednost i prevagu tumačenju koje kaže da "karefe" ovdje znači imati polni odnos sa ženom, jer u jednoj predaji ovoga hadisa stoji to izričito: "La jedhulul-kabre ehadun karefe ehlehul-barihate": neka ne uniđe u grob niko ko se je približio svojoj ženi sinoć. Tahavija riječ "karefe" tumači ovdje u smislu "kavele": razgovarati s nekim, jer je nepohvalno poslije jacie-večernje molitve razgovarati se s kime, s nekim.)

GLAVA

molitve na (tj. za) mučenika (palog, poginuloga u boju, ratu).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, pričao nam je Lejs, rekao je: pričao mi je Ibnu Šihab od Abdurahmana, sina Kja'ba sina Malikja, od Džabira, sina Abdullaha, rekao je:

Bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) sastavi između dvojice ljudi (tj. da sastavi po dva čovjeka) od ubijenih (poginulih u borbi na) Uhudu u jednu odjeću. Zatim rekne: "Koji (od) njih je mnogobrojniji uzimanjem Kur'ana (tj. koji od njih je više uzeo, znao Kur'ana)?" Pa kada se pokazalo njemu k jednom (tj. na jednoga od) njih dvojice, stavio je naprijed njega u grob (zapravo: u potkopani dio groba, rake prema Mekji) i rekao (je): "Ja sam svjedok na (tj. za) ove (na) sudnjem danu. I zapovjedio je za njihovo pokopavanje (tj. zapovjedio je da se pokopaju) u njihovim krvima. I nisu se kupali i nije se klanjalo na njih (tj. za njih, a to znači nije se molilo za njih, nije im se klanjala dženaza).

(Prema jednoj predaji klanjao je za njih nakon osam godina, pa se toga i drže u praksi hanefijski pravnici. Šafijski se pravnici u praksi drže gornje predaje.)

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, pričao nam je Lejs, pričao mi je Jezid, sin Ebu Habiba, od Ebul-Hajra, od Ukbeta, sina Amira da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, izašao (jednoga) dana pa je klanjao na (tj. za poginule) stanovnike Uhuda (kao što klanja) svoju molitvu na (tj. za) mrtvoga (kao što klanja dženazu), zatim je otišao k govornici (na govornicu) pa je rekao:

"Zaista ja sam prethodnik (preteča) za vas (vama), i ja sam svjedok na (za) vas, i zaista ja, tako mi Allaha sigurno gledam k svome vrelu (u svoje vrelo, bunar, zdenac) sada (ovoga časa). I zaista ja sam (u takvom položaju, ili stanju da) mi se darovalo (da posjedujem) ključeve blagajni zemlje, ili ključeve zemlje. I zaista ja, tako mi Allaha, ne bojim se za vas (vama) da pridružite (da ćete pridružiti u vjerovanju išta Bogu) poslije mene, ali se bojim za vas (vama) da ćete željno težiti u njoj (tj. u ovozemaljskoj udobnosti da se natječete i borite međusobno)."

GLAVA

pokopavanja dva čovjeka i tri u (jedan) grob.

PRIČAO NAM JE Seid, sin Sulejmana, pričao nam je Lejs, pričao nam je Ibnu Šihab od Abdurahmana, sina Kja'ba da je Džabir, sin Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih

dvojice, izvijestio njega da Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, sastavljaše među dvojicom ljudi (tj. po dva čovjeka) od ubijenih (u borbi) Uhuda.

GLAVA

(onoga) ko nije vidio (nije smatrao da je potrebno) kupanje mučenika (tj. poginulih u ratu).

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Lejs od Ibnu Šihaba, od Abdurahmana, sina Kja'ba, od Džabira, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pokopajte ih u njihovim krvima (u njihovoj krvi)." Namjerava (misli na) dan Uhuda. I nije ih dao kupati (nije dao, rekao je da se ne kupaju).

GLAVA

(onoga) ko se stavlja (ko će se staviti) naprijed u potkopu (u potkopanom dijelu groba).

A naziva se (doslovno: A nazvao se) potkop jer je zaista on u strani (u jednom kraju groba) - a svaki silnik, nepravednik je skretač u stranu - "... utočišta...": mjesta gdje se skrene, pribjegne - a da je (grob) bio prav (uspravno iskopan bez potkopavanja) bio bi rupa (jama, tj. kada je grob iskopan tako da ima potkop, zove se "lahd", a kada je iskopan tako da nema potkopa, zove se "darih").

(Prije ovoga naveo je riječi "mulhid" i "multehad", koja je i u Kur'anu spomenuta, jer obe imaju korijen u riječi "lahd", a onda je obe protumačio drugim odgovarajućim riječima.)

PRIČAO NAM JE Ibnu Mukatil, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Lejs, sin Sa'da, rekao je: pričao mi je Ibnu Šihab od Abdurahmana, sina Kaba sina Malikja, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, skupljaše između dvojice ljudi (tj. sastavljaše po dvojicu ljudi) od ubijenih Uhuda (od poginulih na Uhudu) u jednu odjeću, zatim govoraše:

"Koji (od) njih je mnogobrojniji uzimanjem Kur'ana (tj. koji je više uzeo, a to znači naučio napamet, Kur'ana)?" Pa kada se pokazalo njemu k jednom od njih dvojice, proturio bi ga (tj. stavio bi ga naprijed) u grob (u potkopani dio groba). I rekao je: "Ja sam svjedok na (tj. za) ove." I zapovjedio je za njihovo pokopavanje (da se izvrši) sa njihovim krvima, i nije klanjao na (tj. za) njih i nije dao kupati njih. Rekao je Ibnul-Mubarekj: A izvijestio nas je Evzaija od Zuhrije, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice (s njima), rekao je: Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) govori za ubijene Uhuda: "Koji (od) ovih je mnogobrojniji uzimanjem Kur'ana?" Pa kada se pokazalo njemu k (jednom, nekom) čovjeku, proturio bi ga u grobu (naprijed) prije njegova druga. I rekao je Džabir: Pa se zamotao moj otac i moj stric (amidža) u jedan ogrtač (od vune, prošiven). A rekao je Sulejman, sin Kjesira: pričao mi je Zuhrija, pričao mi je (onaj) ko je čuo Džabira, bio zadovoljan Allah od njega, (da Džabir priča ovo što je već navedeno).

GLAVA

(mirišljive zelene) trstike i trave u grobu.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Abdullaha sina Havšeba, rekao je: pričao nam je Abdul-Vehab, rekao je: pričao nam je Halid od Ikrimeta, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zabranio je (tj. Učinio je svetom) Allah, moćan je (On) i veličajan je, Mekju, pa nije dozvoljena (ona da se u njoj krv prolijeva ni) za jednog (čovjeka, tj. nije dozvoljeno to ni jednom čovjeku) prije mene, a (ni) za jednoga (čovjeka, tj. a ni jednom čovjeku) poslije mene. Dozvolila se meni (jedan) čas od (jednoga) dana. Neće se odsijecati njezina (mekjanska) trava, i neće se sjeći njezino drveće, i neće se nagoniti u bijeg njezino lovinje i neće se brati (tj. uzimati) njezina nađena stvar (tj. ne dozvalja, ne dozvoljava se nikome da uzme nađenu stvar u Mekji) osim za davaoca na prepoznavanje (tj. samo je dozvoljeno davaocu na prepoznavanje da on uzme nađenu stvar)." Pa je rekao Abas, bio zadovoljan Allah od njega: "Osim (mirišljive) trstike za naše zlatare i naše grobove (tj. neka je zabranjeno sjeći svaku travu i drveće osim trstike koja je potrebna za naše zlatare kao gorivo i za naše grobove u koja se upotrebljava u nedostatku potrebnoga materijala)." Pa je rekao (Muhamed a.s.): "Osim trstike." A rekao je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio: "za naše grobove i naše kuće." A rekao je Eban, sin Saliha, od Hasena, sina Muslima, od Safije, kćeri Šejbeta: čula sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, slično njemu (tj. navedenom pričanju). A rekao je Mudžahid od Tavusa, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice: "za njihova kovača i njihove kuće". ("kajnun": kovač)

GLAVA:

Da li se vadi (ili: Da li će se izvaditi) mrtvac (mrtvi) iz groba i potkopa zbog (nekog) uzroka (razloga)?

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, rekao je Amr: čuo sam Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Došao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (k) Abdullahu, sinu Ubejja, poslije što se uvukao (tj. stavio, položio u) svoju jamu, pa je zapovjedio za njega pa se izvadio, pa je stavio njega na svoja dva koljena, i puhnuo je (tj. štrepuo je) na njega (nešto malo) od svoje pljuvačke i obukao je njemu svoju košulju. Pa Allah je znaniji (tj. Pa Allah zna najbolje zbog čega je to Muhamed a.s. učinio, ali je najvjerojatnije da je to učinio kao izravnjanje i naknadu Abdullahu za njegov postupak prema Abasu, stricu-amidži Muhameda a.s.), a bio je obukao Abasu (jednu) košulju. (Kada je Abas kao zarobljenik na Bedru bio ostao bez košulje, Abdullah, sin Ubejja dao mu je tom prilikom svoju košulju jer su oba bili visoki. Tada Abas još nije bio primio Islama, ali su imali pažnju prema njemu zbog srodstva prema Muhamedu a.s.). Rekao je Sufjan: A rekao je Ebu Hurejrete: A bile su na poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, dvije košulje, pa je rekao njemu sin Abdullaha: "O poslanice Allaha, obući mome ocu tvoju (tj. svoju) košulju koja slijedi tvoju kožu (tj. koja se nalazi do tvoga tijela)." Rekao je Sufjan: Pa se pokaziva njima (tj. Pa se čini njima, Pa misle oni) da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, dao obući Abdullahu svoju košulju kao naknadu (naravnjanje sa Abdullahom) zbog (onoga) što je napravio (tj. učinio Abdullah k Abasu na Bedru).

PRIČAO NAM JE Museded, izvijestio nas je Bišr, sin Mufadala, pričao nam je Husein Mualim od Ata'a, od Džabira, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pošto je prispio Uhud (tj. rat na Uhudu), pozvao me moj otac (u neko doba) od noći pa je rekao: "Ne pokazujem se sebi (tj. Ne čini mi se da će se meni dogoditi drukčije) osim (to da ću biti) ubijen u prvoj (grupi onih) ko će se ubiti (tj. ko će poginuti) od drugova Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, a zaista ja neću ostaviti (tj. ne ostavljam) poslije mene (tj. poslije sebe ništa) dragocjenije meni od tebe osim osobe poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa zaista je na meni (jedan) dug, pa izvrši (tj. pa plati taj dug za mene) i traži povezivanje sa svojim sestrama (tj. postupaj sa njima) dobro." Pa smo osvanuli. Pa je bio prvi ubijeni (tj. pa je prvi poginuo). I pokopao se sa njim (još jedan) drugi (poginuli) u (jedan) grob. Zatim nije lijepa (tj. nije raspoložena i zadovoljna) bila moja duša da ga ostavim sa (onim) drugim (u jednom grobu) pa sam tražio (da) izvadim njega poslije šest mjeseci. Pa kadli je on kao (onoga) dana (kada) sam stavio njega (u grob, tj. izgleda onako) nablizu osim njegovu uha.

(Ovaj slučaj je podloga hanefijskim pravnicima koji su izdali fetvu-rješenje da se mrtvac-mrtvi može iskopati iz groba i prenositi iz mjesta u mjesto i iz grada u grad.)

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Seid, sin Amira, od Šubeta, od Ibnu Ebu Nedžiha, od Ata'a, od Džabira, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pokopao se sa mojim ocem (jedan) čovjek, pa nije lijepa (tj. zadovoljna) bila moja duša. Čak sam izvadio njega pa sam učinio (tj. stavio) njega u (jedan) grob (posebno) na prema (prvobitnom grobu).

GLAVA

potkopa i rascjepa (tj. usijecanja, usjeka zemljišta) u grobu.

PRIČAO NAM JE Abdan, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Lejs, sin Sa'da, rekao je: pričao mi je Ibnu Šihab od Abdurahmana, sina Ka'ba sina Malikja, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) skupi između dvojice ljudi (tj. da sastavi po dva čovjeka) od ubijenih Uhuda, zatim govoraše: "Koji (od) njih je mnogobrojniji uzimanjem Kur'ana (tj. Koji od njih je više uzeo u pamćenje Kur'ana, koji zna više napamet Kur'ana)?" Pa kada se pokazalo njemu k jednom (od) njih dvojice, proturio bi ga (naprijed) u potkopu (groba) pa bi rekao: "Ja sam svjedok na (tj. za) ove (na) sudnjem danu." Pa je zapovjedio za njihovo pokopavanje sa njihovim krvima i nije dao kupati njih (i nije ih kupao).

GLAVA:

Kada je primilo islam dijete pa je umrijelo (umrlo), da li će se klanjati na (tj. za) njega (dženaza)? I da li će se izložiti (ponuditi) na dijete (tj. djetetu) islam?

A rekao je Hasen, i Šurejh, i Ibrahim i Katadete: Kada je primilo islam jedno (od) njih dvoje (misli na roditelje: oca i mater), pa dijete je sa muslimanom (tj. dijete pripada roditelju koji je primio islam). A bio je Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, sa svojom majkom (među onom muslimanskom grupom) od smatranih slabim (nemoćnim za hidžret-

seobu iz Mekke u Medinu), a nije bio sa svojim ocem na vjeri njegova naroda. A rekao je: Islam se penje (ili: Islam nadvisuje), a neće se penjati (peti) nad njega (nad njim, ili: a neće se nadvisiti nad njega, nad njim).

PRIČAO NAM JE Abdan, izvijestio nas je Abdullah od Junusa, od Zuhrije, rekao je: izvijestio me Salim, sin Abdullaha, da je Ibnu Umer, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, izvijestio njega da je Umer otišao sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, u (jednoj manjoj) grupi prema Ibnu Sajjadu (koji je imao pravo ime Safi, i išli su sve dotle) dok su našli njega (tj. dok ga nisu našli, a on) se igra sa djecom kod tvrđave Megalovića, a već se bio približio Ibnu Sajad zrelosti (tj. dobu punoljetnosti). Pa nije opazio (Ibnu Sajad da su došli sve dotle) dok (ga) je udario (tj. dok ga nije udario) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, sa svojom rukom, zatim je rekao Ibnu Sajadu:

"Svjedočiš (li) da sam zaista ja poslanik Allaha (?)." (To je u stvari nuđenje i ponuda da primi islam.) Pa je pogledao k njemu Ibnu Sajad pa je rekao: "Svjedočim da si zaista ti poslanik narodnih (ili majčinih ljudi, a to znači nepismenih, koji su onakvi kakve su ih porodile majke - porodile su ih nepismene, te su se tako nazivali idolopoklonici Arapi jer su u ogromnoj većini bili nepismeni cijelog života)." Pa je (još) rekao Ibnu Sajad Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio: "Je li (ti) svjedočiš da sam zaista ja poslanik Allaha?" Pa je ostavio njega (doslovno: Pa ga je bacio, otresao - a to znači: Pa je odustao od pozivanja u islam njega, jer je uvidio da nema nade da će primiti islam poslije ovakvog njegovog pitanja koje je postavio Muhamedu a.s.), i rekao je (Muhamed a.s.): "Vjerovao sam (tj. Vjerujem) u Allaha i u Njegove poslanike." Pa mu je (Muhamed a.s. još) rekao: "Šta to vidiš (tj. Šta ti se to pričinja)?"

(Dječak Ibnu Sajad je tvrdio da je i on poslanik Allaha, pa je posjeta Muhameda a.s. njemu imala svrhu da pokaže neosnovanost njegova tvrđenja.)

Rekao je Ibnu Sajad: "Dolazi mi istinit i lažljiv (san)." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Pomiješao (tj. Smutio) se tebi posao (Pobrkala ti se stvar)." Zatim je rekao njemu Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Zaista ja sam sakrio tebi (jedno) sakriveno (tj. zamislio sam nešto, jednu sakrivenu stvar tebi, pa pogodi, odgonetni šta sam zamislio)." Pa je rekao Ibnu Sajad: "Ono (što si zamislio) je proso." Pa je rekao (Muhamed a.s.): "Šibe (Oš! ili: Marš! - izrazi koji se upotrebljavaju za tjeranje i odstranjivanje psa)! Pa nećeš nikada preći (pretrčati, tj. premašiti) svoju vrijednost (ili količinu, tj. nećeš se izdignuti iznad običnog čarobnjaka i lažova)."

(Muhamed a.s. bio je zamislio u sebi riječ "duhan": dim, para. Nije mu dakle pogodio, odgonetnuo zamišljenu riječ.)

Pa je rekao Umer, bio zadovoljan Allah od njega (s njim): "Pusti me, o poslanice Allaha, (da sabljom) udarim njegov vrat." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Ako ga bude, pa nećeš se (ti) ovlastiti nad njim; a ako ga ne bude, pa nema (nikakva) dobra tebi u njegovom ubijanju (ubistvu, ako ga ubiješ)."

(Ovaj zadnji dio teksta protumačen je ovako: "Ako Ibnu Sajad bude oličavao njega, Dedžala-Antihrista, tj. Ako on bude Dedždžal, pa neće se tebi, Umere, dati vlast da ga ti ubiješ nego Isa-u a.s.; a ako ne bude, tj. a ako on nije Dedždžal, pa nema ti važnosti, nije vrijedno da ga ubiješ.")

A rekao je Salim: čuo sam Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) govori (kaže ovo): Otišao je poslije toga poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i

Ubejj, sin Kja'ba k palmama koje (su bile te što) je u njima Ibnu Sajad (bio, tj. nalazio se), a on se šunja (ili: a on preža, a on se primiče neopaženo) da čuje (da bi čuo) od Ibnu Sajada (kakvu) stvar (tj. nešto) prije (nego) da vidi njega (prije nego ga primjeti) Ibnu Sajad. Pa je vidio njega Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, a on je (onaj) koji se povalio (tj. a on leži), misli u (jednoj) odjeći (ogrtaču koji je pripadao) njemu, u njoj (u toj odjeći, u tom ogrtaču) je pokazivanje (tj. tajni glas nerazumljivoga govora) ili glas (iz unutrašnjeg dijela usta sličan ćurlikanju). Pa je vidjela (tj. ugledala, opazila) majka Ibnu Sajada (Ibnu Sajadova), poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a on se čuva (tj. zaštićava, štiti) granama palmi, pa je rekla Ibnu Sajadu: "O Safo, a ono je (pravo) ime Ibnu Sajada, ovo je Muhamed (tj. eno Muhameda)." Pa je skočio (uzrujao se, uzbunio se) Ibnu Sajad. Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Da ga je ostavila (neupozorena), objasnio bi (svoje pravo stanje: ili je čarobnjak ili je opsjenar, mađioničar)." A rekao je Šuajb u svome pričanju: ..... Pa ga je otesao (tj. ostavio).... gundanje (mrmljanje) ili zviždanje..... A rekao je Ukajl: ..... gundanje.... A rekao je Mamer: ..... pokazivanje (glasa, nerazumljivog govora, tj. tajnoga govora).

PRIČAO NAM JE Sulejman, sin Harba, pričao nam je Hamad, a on je sin Zejda, od Sabita, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bio je (jedan) dječak Židov (običaja da) služi (tj. služaše, služio je) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa se razbolio (taj dječak). Pa je došao njemu Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (da) ga posjeti, pa je sjeo kod njegove glave pa je rekao njemu: "Primi islam." Pa je pogledao k svome ocu, a on je (bio u tom času) kod njega, pa je rekao njemu: "Pokori se Ebul-Kasimu, pomilovao ga Allah i spasio." (Ebul-Kasim je nadimak Muhameda a.s.). Pa je (taj dječak) primio islam. Pa je izašao (od dječaka) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, a on govori: "Hvala Allahu koji je spasio njega od Vatre."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, rekao je: rekao je Ubejduh: čuo sam Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) govori:

Bio sam (Bili smo) ja i moja majka (u grupi) od smatranih nemoćnima (za hidžret-seobu iz Mekje u Medinu), ja sam od djece, a moja majka od žena (tj. ja sam imao opravdan razlog kao dijete, a moja majka kao žena).

(Ovim se hoće da kaže da su i djeca nuđena da prime islam, i da su primala islam i u vrijeme prije Hidžre.)

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb, rekao je Ibnu Šihab:

Klanjaće se na (tj. za) svako rođeno (živo dijete, pa nakon rođenja) usmrćeno (tj. umrlo, preminulo) iako je bilo zalutale (tj. makar da je to dijete pripadalo prostitutki ili nevjernici) zbog (toga što se smatra) da se zaista ono rodilo na (načinu) stvaranja (u kojem pripada vjeri) islama (kada je stanje takvo da) tvrde njegova dva roditelja (da priznaju ili ispovijedaju vjeru) islam, ili (to tvrdi) njegov otac naročito (samo) iako bude njegova majka (majka djeteta, iako je majka djeteta) na (drujoj vjeri) osim islama. Kada je viknulo (tj. glasno zaplakalo dijete pri rođenju) derući se, klanjaće se na (tj. za) njega. A neće se klanjati na (za ono) ko (tj. koje) neće viknuti (tj. koje ne zaplače glasno pri rođenju) zbog (toga što se smatra) da je zaista ono mrtvorodenče (pobačeno dijete). Pa (za stanovište da se treba klanjati za dijete makar bilo malo živo rođeno od roditelja muslimana ili oca muslimana ima osnova jer) zaista Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, pričaše: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Nema (nijednog) od rođenoga (djeteta da se drukčije rodilo) osim (tako da) se rađa na (takvom načinu) stvaranja (da je sklono da prigrlji islam), pa ga

njegovi roditelji požidove, ili pokrste ga ili ga učinu (učine, odgoje) poklonikom vatre (obožavateljem vatre ili Sunca) kao što se rodi (oteli, okoti) životinja svom (tj. cijelom) životinjom (tj. ne manjka joj nijedan dio tijela kao što su uši, nos i slično pa joj poslije odsiječu, odsijeku neki dio tijela). Da li osjećate (tj. Da li u većini slučajeva vidite) u njima (tj. među njima, životinjama) od odsječena nosa (ijednu, tj. da li vidite da se ijedna rađa odsječena nosa)?" Zatim govori (tj. navodi citat iz Kur'ana) Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega (s njim): "... (način) stvaranja Allaha (na) kojem (ili: na koji) je stvorio ljude na njemu....". Odlomak (iz Kur'ana).

PRIČAO NAM JE Abdan, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Junus od Zuhrije, rekao je: izvijestio me Ebu Selemete, sin Abdurahmana, da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Nema (nijednog) od rođenog (djeteta da je drukčije) osim (takvo da) se rađa na (način) stvaranja (da je sklonu islamskoj vjeri), pa ga njegovi roditelji požidove, ili ga pokrste ili ga učinu (odgoje) obožavateljem vatre kao što se rađa (koti) životinja svom (cijelom) životinjom. Da li osjećate (Da li vidite) u (tj. među) njima od odsječena nosa (ijednu)?" Zatim govori (citira) Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega: "... (način) stvaranja Allaha koje (je to što) je stvorio ljude na njemu, nema mijenjanja za stvaranje Allaha, to je prava vjera....".

GLAVA:

Kada je rekao (tj. Kada rekne) idolopoklonik kod smrti (tj. pri umiranju, pred svoju smrt): "Nema božanstva osim Allah".

PRIČAO NAM JE Ishak, izvijestio nas je Jakub, sin Ibrahima, rekao je: pričao mi je moj otac od Saliha, od Ibnu Šihaba, rekao je: izvijestio me Seid, sin Musejeba, od svoga oca (Musejeba, sina Hazna) da je on izvijestio njaga da je ono (bio ovakav slučaj):

Pošto je prispjela (došla) Ebu Talibu smrt, došao je njemu poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je našao kod njega Ebu Džehla, sina Hišama, i Abdullaha, sina Ebu Umejjeta sina Mugireta. Rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, Ebu Talibu: "O moj striče, reci: "Nema božanstva osim Allah". Riječ (tu izgovori da) svjedočim za te s njom (tj. tebi za nju, za tu riječ) kod Allaha (na sudnjem danu da si izgovorio)." Pa je rekao Ebu Džehl i Abdullah, sin Umejjeta: "O Ebu Talibe, zar želiš (da se okreneš, odustaneš) od vjere Abdul-Muttaliba?" Pa neprestano poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, izlaže (nudi, ponuđava) nju (tu riječ) njemu (da izgovori), a vraćaju se njih dva sa tim govorom (tj. a njih dva opet ponavljaju njemu taj svoj govor sve dotle) dok je rekao (ili dok nije rekao) Ebu Talib zadnje što je govorio (tj. što je izustio) njima (a to je da je) on na vjeri Abdul-Mutaliba. I nije htio da rekne: "Nema boga osim Allah". Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Zar ne! (tj. Pazi!, Pažnja!) Tako mi Allaha zaista ću svakako tražiti oprosta za tebe dok se ne zabranim od tebe (tj. dok mi se ne zabrani da za tebe tražim oprosta)." Pa je spustio (tj. poslao objavu svoju) Allah, uzvišen je (On), u (vezi) njega (tj. o njemu): "Nije bilo za Vjerovijesnika....". Odlomak (Kur'ana u 11. džuzu).

GLAVA

grana (od palme) na grobu.

A oporučio je Burejdete Eslemija da se učinu (učine, tj. da se stave) u (tj. na) njegov grob dvije grane. A vidio je Ibnu Umer, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, čador (šator od vune) na grobu Abdurahmana pa je rekao: "Iščupaj (tj. Skini, Digni) ga, o dječaće, pa zasjenjuje ga (tj. pravi mu hlad) samo njegovo djelo (dobra djela)." A rekao je Haridžete, sin Zejda: Vidio sam (Pamtim) sebe, a mi smo mladi (tj. mladići) u vrijeme (halifovanja) Usmana, bio zadovoljan Allah od njega, a zaista najžešći (od) nas skokom (tj. najviše je mogao skočiti uvis između nas onaj) koji preskoči grob Usmana, sina Maz'una, (tako) da prođe njega (grob). (Tj. da premaši grob zbog njegove visine). (Grob je bio visok.) A rekao je Usman, sin Hakjima: Uzeo je za moju ruku (tj. Uzeo me za ruku) Haridžete, pa je posadio mene na (jedan) grob i izvijestio me (prenoseći) od svoga strica Jezida, sina Sabita, rekao je: Mrzilo se to samo za (onoga, tj. onome) ko je proizveo na njemu (što nedolično).

(To jest: Preziralo se sjedanje i sjedenje na grob onome čovjeku koji na grobu sjedeći učini i čini nepristojne postupke kao pričanje bezobraznih ili bezvrijednih riječi, a neki vele da se pod tim misli na sjedenje na grobu radi obavljanja male ili velike nužde.)

A rekao je Nafi': Bio je Ibnu Umer, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (običaja da) sjedi na grobovima.

PRIČAO NAM JE Jahja, rekao je: pričao nam je Ebu Muavijete od Aameša, od Mudžahida, od Tavusa, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je on prošao pokraj dva groba (u kojima su bila pokopana takva dva lica da) se kažnjavaju njih dva, pa je rekao:

"Zaista njih dva svakako (tj. sigurno) se kažnjavaju njih dva, a ne kažnjavaju se njih dva u (vezi nekojega, nekog) velikog (grijeha, tj. po vašem mišljenju i shvatanju nisu to veliki grijesi zbog kojih se ova dvojica sada u grobovima kažnjavaju). Što se tiče jednog (od) njih dvojice, pa ne pokrivaše se (nije se pokrivaao) od mokraće (tj. nije se čuvao da ga ne prska mokraća pri mokrenju, ili: nije se sklanjao od pogleda drugih lica kada se mokrio). A što se tiče drugoga, pa ištaše sa prenošenjem riječi (tj. prenosio je riječi koje izazivaju ili pojačavaju mržnju među ljudima kada se prenose)."

(To jest: Drugi je imao stalan običaj da douškava od jednoga lica do drugoga one riječi koje su nepovoljne s namjerom, ili bez naročite namjere, da izazove loše odnose među ljudima. Takav postupak izaziva loše odnose makar se vršio i bez namjere da se izazovu loši odnosi.)

Zatim je uzeo (Muhamed a.s.) sirovu granu, pa ju je rascijepio na dvije polovine, zatim je zabo (tj. usadio) u svaki grob po jednu (polovinu grane). Pa su rekli: "O poslaniče Allaha, zašto si napravio (učinio) ovo?" Pa je rekao: "Možda ono da se olakša njima dvojici (kažnjavanje bar) dok se ne osuše njih dvije."

GLAVA

predikovanja (propovijedanja, savjetovanja) pripovjedača kod groba, i (GLAVA) sjedenja njegovih (pripovjedačevih) drugova okolo (oko) njega.

"Danom (tj. Na dan kada) izađu iz grobova.....", "el-edždasu" je (istoga značenja kao i riječ) "el-kuburu". (Obje riječi znače: grobovi). "Bu'siret" je (istoga značenja kao i) "usiret" (uzburkala se, uzdigla se). "Ba'sertu havdi" - uzburkao (uzdigao) sam moj (tj. svoj) bunar (zdenac) - to jest: učinio sam njegov najdonji (dio) njegovim najgornjim (dijelom - a to znači: izvadio sam na površinu ono što je u njemu bilo). "El-ifadu" (izlivanje, poplavlivanje) je "el-isra'u" (požurivanje, žurenje). A pročitao je Aameš (tekst Kur'ana "ila nusubin"): "ila nasbin" - (a to znači) k postavljenoj (podignutoj) stvari (što) se utrkivaju (natječu) k njoj. A "nusbun" je jednina (tj. imenica u jednini, a "nusbun" i "nusubun" znači: idol, kip koji je postavljen da se obožava), a "nasbun" je infinitiv (i znači: postavljanje nečega za nešto). Dan izlaženja je (dan izlaženja stanovnika grobova, tj. mrtvaca-mrtvih) iz njihovih grobova. "Jensilune" (žure, hitaju) je (isto što i) "jahrudžune" (izlaze-žurno iz grobova).

(Buharija po svome običaju i ovdje odstupa za kraće vrijeme od hadisa da navede i podsjeti na neke riječi iz Kur'ana koje govore o grobu i spominju grob, pa te riječi tumači drugim sličnim riječima.)

PRIČAO NAM JE Usman, rekao je: pričao mi je Džerir od Mensura, od Sa'da, sina Ubejdeta, od Ebu Abdurahmana, od Alije, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bili smo u (tj. na sahrani jednom) mrtvacu (mrtvom) u (groblju) Bekiul-Garkadu, pa je došao nama Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je sjeo i sjeli smo (i mi) okolo njega, a sa njime je štap (tj. a imao je štap, nosio je uza se štap). Pa je oborio (sageo glavu razmišljajući, ili oborio je, spustio je štap) i počeo (je da) udara (u zemlju, tj. da pretura, rovi zemlju) sa svojim štapom. Zatim je rekao: "Nema od vas (ni) od jednoga (tj. nijednoga - to jest) nema od rođene (tj. stvorene) duše (tj. osobe nijedne da je s njom drukčije) osim (tako da) se je napisalo (zapisalo) njezino mjesto od raja i Vatre, i osim (tako da) se je zapisala (svaka osoba) nesrećnom ili srećnom." Pa je rekao (jedan) čovjek: "O poslanice Allaha, pa zar se nećemo osloniti na našu knjigu (tj. na to što nam je zapisano, na sudbinu) i ostaviti rad (dobrih djela)? Pa ko je bio od nas (već zapisan prije da je) od srećnika, pa postaće k radu srećnika (tj. povući će ga sudbina k radu dobrih djela, pa nije potrebno da se on trudi i nastoji da čini dobra djela); a ko je bio od nas (već prije zapisan da je) od nesrećnika, pa postaće k radu nesrećnika (povučen sudbinom makar se opirao lošim djelima)." Rekao je (Muhamed a.s.): "Što se tiče srećnika, pa olakšaće se (tj. učiniće se laganim - a to znači da im neće biti neraspoloženja) za rad sreće; a što se tiče nesrećnika, pa olakšaće se za rad nesreće." Zatim je pročitao (recitovao): "Pa što se tiče (onoga) ko je darivao (siromahe) i bojao se (Uzvišenoga Boga).....". Odlomak (iz Kur'ana).

GLAVA

(onoga) što je došlo u (vezi) ubice (svoje) osobe (tj. o samoubici, o samoubistvu).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jezid, sin Zurej'a, pričao nam je Halid od Ebu Kilabeta, od Sabita, sina Dahakja, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Ko se zakleo (tj. Ko se zakune) sa vjerom (nekom drugom) osim Islama lažno namjerno, pa on je (onakav) kao što je rekao (tj. postane one vjere pripadnik); a ko je ubio svoju osobu (tj. sam sebe, ko je izvršio samoubistvo) sa (kakvim komadom) željeza, kažnjavaće se s njime (tj. tim spomenutim - a to znači: kažnjavaće se tim željezom) u vatri pakla." A rekao je Hadžadž, sin Minhala: pričao nam je Džerir, sin Hazima, od Hasena, pričao nam je Džundeb, bio zadovoljan Allah od njega, u ovoj bogomolji (u Basri), pa nismo

zaboravili, a ne bojimo se da laže Džundeb (pričajući) od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je: Bile su u (jednoga) čovjeka rane, (pa) je ubio svoju osobu (tj. pa se ubio zbog tih rana) pa je rekao Allah - moćan je (On) i veličajan je: "Prestizao me (tj. Htio je da me prestigne, da mi uteče) moj rob sa svojom osobom. Zabranio sam njemu raj."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb, pričao nam je Ebuzinad od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Koji (Ko) zadavi svoju osobu (sebe), daviće je u Vatri (daviće se u Vatri), a koji je (a ko se) probode, probadaće je u Vatri (probadaće se u Vatri)."

GLAVA

(onoga) što se mrzi od molitve na (dženaze za) dvoličnjake (tj. kao što je molitva-dženaza za licemjerce) i traženje oprosta za idolopoklonike.

Predao ga je (tj. pričao je to da je prezirno i mrsko djelo molitva-dženaza za licemjere i traženja od Boga dž.š. oprosta za idolopoklonike - to je pričao (Ibnu Umer, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukjejr, rekao je: pričao mi je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, od Ubejdulaha, sina Abdullaha, od Ibnu Abasa, od Umera, sina Hataba, bio zadovoljan Allah od njih, da je on rekao:

Pošto je umro Abdullah, sin Ubejja, (i to) sin (od Ubejjeve žene) Selule, pozvao se (tj. pozvan je) njemu poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, radi (toga da) klanja na (tj. za) njega (dženazu). Pa pošto je stao (ili: ustao da bi klanjao) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, skočio sam k njemu pa sam rekao: "O poslaniče Allaha, zar ćeš (da) klanjaš na (tj. dženazu za) Ibnu Ubeja, a već je (on) rekao (na) dan taj i taj ovako i ovako (ili: tako i tako), nabrajam (tj. nabrajajući - a to znači: navodeći) mu njegov govor (njegove neprijateljske riječi)." Pa se nasmijao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i rekao je: "Pomakni (se) nazad od mene, o Umere." Pa pošto sam umnožio (tj. mnogo navaljivao) na njega (svojim zahtjevom da mu ne klanja dženazu), rekao je: "Zaista ja sam se stavio na izbor (tj. dato mi je da biram šta hoću - a to se misli na odlomak iz Kur'ana: "Istagfir lehum ev la testagfir lehum" - "Traži oprost za njih, ili ne traži oprost za njih..."), pa sam sebi izabrao (prvo, tj. da tražim oprost za njih). Da znam da ja ako povećam (tj. da ako ja povećam broj traženja oprosta) na (više od) sedamdeset (puta) pa (da) će se oprostiti njemu, zaista bih povećao na njih (na sedamdeset, tj. tražio bih više od sedamdeset puta oprost za njega kad bih znao da će mu se oprostiti i da će mu to koristiti)."

(U odlomku Kur'ana se kaže: "... ako tražiš oprost za njih" - misli se na licemjere, dvoličnjake - "pa neće oprostiti Allah njima....").

Rekao je (Umer): Pa je klanjao na (tj. za) njega (dženazu) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, zatim je otišao. Pa nije ostao osim lako (tj. Ostao je samo malo vremena iza toga) dok su (ili dok nisu) sašla dva odlomka od (poglavlja) "Beraeta": "I ne klanjaj (ni) na (tj. ni za) jednoga od njih...." do ".... i oni su griješnici (tj. bezbožnici)". Rekao je (Umer): Pa sam se čudio poslije od (tj. zbog) svoje smjelosti (da postavljam takav zahtjev) na poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, tada. A Allah i Njegov poslanik je znaniji (su znaniji, tj. najbolje znaju).

GLAVA

pohvale ljudi na (tj. za) mrtvaca (mrtvog).

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šubete, pričao nam je Abdul-Aziz, sin Suhejba, rekao je: čuo sam Enesa, sina Malikja, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

Prošli su pokraj umrle osobe, pa su pohvalili nju dobrom, pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Nužna je (rajska nagrada ovoj osobi)." Zatim su prošli pokraj druge (umrle osobe), pa su pohvalili nju zlom, pa je rekao: "Nužna je (paklena kazna ovoj osobi)." Pa je rekao Umer, sin Hataba, bio zadovoljan Allah od njega (s njim): "Šta je "Nužna je" (To jest: Šta to znači: Nužna je)?" Rekao je (Muhamed a.s.): "Ovaj (umrli što) ste pohvalili njega dobrom, pa nužan mu je raj, a ovaj (umrli što) ste pohvalili njega zlom, pa nužan mu je pakao (doslovno: pa nužna mu je Vatra). Vi ste svjedoci Allaha (tj. Allahovi) u (tj. na) zemlji."

PRIČAO NAM JE Afan, sin Muslima, pričao nam je Davud, sin Ebul-Furata, od Abdullaha, sina Burejdeta, od Ebul-Esveda, rekao je:

Dostopao (tj. Došao) sam (u) Medinu, a već se dogodila u njoj bolest, pa sam sjeo k (tj. do, uz) Umeru (Umera), sina Hataba, bio zadovoljan Allah od njega. Pa je prošla pokraj njih (pogrebna) povorka, pa se pohvalilo na njena vlasnika dobro (tj. pohvalio se umrli, pohvalili su umrlog kao dobrog), pa je rekao Umer, bio zadovoljan Allah od njega: "Nužna je." Pa se prošlo sa drugom (tj. Pa je pronešen drugi neki mrtvac-mrtvi), pa se pohvalilo na njenog vlasnika zlo (pohvalili su ovog drugog umrlog kao lošeg, spomenut je kao zao, loš) pa je rekao Umer, bio zadovoljan Allah od njega: "Nužna je." Zatim se prošlo sa trećom, pa se pohvalilo na njenog vlasnika zlo pa je rekao: "Nužna je." Pa je rekao Ebul-Esved: Pa sam rekao: "A šta je (to) "Nužna je", o zapovjedniče vjernika?!" Rekao je: "Rekao sam kao što je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (a on je rekao): "Koji musliman (bude takav da) su svjedočila njemu četiri (čovjeka) za dobro (da je dobar), uveo (tj. uvešće) ga Allah (u) raj." Pa smo rekli: "A trojica?" Rekao je: "I trojica." Pa smo rekli (upitali): "A dva?" Rekao je: "I dva." Zatim ga nismo pitali od jednoga (tj. o jednome, o svjedočenju samo jednoga)."

GLAVA

(onoga) što je došlo o kazni groba (tj. u vezi kazne u grobu), i Njegova govora (ili: i - o tome je i - Njegov govor), uzvišen je (On, tj. Allah): "... kada nasilnici (budu) u naporima smrti, a anđeli prostirači svojih ruku (tj. raširili svoje ruke govoreći): "Dajte da izađu vaše duše. Danas ćete biti nagrađeni (tj. kažnjeni) kaznom poniženja....". "El-hunu", ono je (isto što i) "el-hevanu" (poniženje), a "el-hevnu" je "errifku" (blagost). I Njegov govor, veličajno je Njegovo spominjanje: "..... kaznićemo ih dvaput, zatim će se vratiti k velikoj kazni." I Njegov govor, uzvišen je (On): "... i prilijepila se je za rod Faraona zloća kazne (zlo kazne se je prilijepilo). Vatra (pakla je ta što) se izlažu njoj jutrom i večerom, a (na) dan (kada) ustane (tj. nastupi) Čas (reći će se): "Unidite, rode Faraona, (u) najžešću kaznu."

PRIČAO NAM JE Hafs, sin Umera, pričao nam je Šubete od Alkameta, sina Mersedata, od Sa'da, sina Ubejdeta, od Bera'a, sina Aziba, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Kada se je posadio (tj. Kada se posadi) vjernik u svome grobu, došlo se (njemu, tj. doći će se njemu - a to znači: doći će mu anđeli koji će ga pitati), zatim je svjedočio (tj. zatim će svjedočiti) da nema boga osim Allaha i da je Muhamed poslanik Allaha, pa to je Njegov govor (tj. pa na to se odnosi odlomak Božijeg govora u Kur'anu): "Učvršćuje (ili: Učvrsti će) Allah (one) koji su vjerovali sa čvrstim govorom....".

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Gunder, pričao nam je Šubete o ovome i povećao (tj. i u svome pričanju još je dodao, rekao više ovo:) "Učvršćuje Allah (one) koji su vjerovali...." sišlo je o kazni groba (tj. u vezi kazne u grobu).

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Ja'kub, sin Ibrahima, pričao mi je moj otac od Saliha, pričao mi je Nafi' da je Ibnu Umer, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, izvijestio njega, rekao je:

Natkućio se Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, na (nad) stanovnike bunara (na Bedru, tj. nad poginule neprijatelje, bačene u neobzidani, neozidani bunar na Bedru) pa je rekao: "Našli ste (ono) što je obećao vaš Gospod (sada kao) istinu." Pa se reklo njemu: "Zar zoveš (dozivaš) mrtve?" Pa je rekao: "Niste vi čujniji od njih (tj. vi ne čujete bolje i više od njih), ali (oni) neće odgovoriti (tj. ne mogu dati nama odgovora)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Sufjan od Hišama, sina Urveta, od svoga oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, samo (ovo, ili ovako):

"Zaista oni svakako znaju sada da je (ono) što govorah (što sam govorio) istina." A već je rekao Allah, uzvišen je (On): "Zaista ti nećeš dati da čuju mrtvi....".

PRIČAO NAM JE Abdan, izvijestio me moj otac od Šubeta, čuo sam Eš'asa (da priča) od svoga oca, od Mesruka, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, da je (jedna) Židovka unišila njoj (tj. posjetila je), pa je spomenula kaznu groba pa je rekla njoj:

"Zaštitio (tj. Sačuvao) te Allah od kazne groba!" Pa je pitala Aiša poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, o kazni groba, pa je rekao: "Da, kazna groba (postoji)." Rekla je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje: Pa nisam vidjela poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, poslije (toga da) je klanjao (kakvu) molitvu (drukčije) osim (tako da) se utjecao (tj. da je tražio zaštitu) od kazne groba.

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Sulejmana, pričao nam je Ibnu Vehb, rekao je: izvijestio me Junus od Ibnu Šihaba, izvijestio me Urvete, sin Zubejra, da je on čuo Esmu, kćer Ebu Bekjra, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da ona) govori:

Stajao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, govoreći (prediku, propovijedajući) pa je spomenuo kušnju (iskušenje) koja je (ta što) će se iskušavati u njoj čovjek. Pa pošto je spomenuo to, zadrečali su (zacvilili su) muslimani (velikim) drečanjem.

PRIČAO NAM JE Ajjaš, sin Velida, pričao nam je Abdul-Aala, pričao nam je Seid od Katadeta, od Enesa, sina Malikja, bio zadovoljan Allah od njega, da je on pričao njima da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Zaista rob (tj. čovjek) kada se stavi u svoj grob i okrenu leđa od njega (tj. odlaze, kad pođu, krenu, nazad svojim kućama) njegovi drugovi - a zaista on sigurno čuje udaranje (tj.

topot, zvuk) njihovih obuća (njihove obuće) - doći će mu dva anđela, pa će posaditi njih dvojica njega pa će reći njih dvojica (njih dva): "Šta govoraše (Šta si govorio ti) o ovome čovjeku?" (pitajući ga) za Muhameda, pomilovao ga Allah i spasio. Pa što se tiče vjernika, pa reći će: "Svjedočim da je on rob Allaha i Njegov poslanik." Pa će se reći njemu: "Pogledaj k tvome (tj. k svome) sjedištu (tj. mjestu) od Vatre, već je zamjenio (tj. dao u zamjenu) tebi Allah za njega sjedište od raja." Pa vidi njih dva (sjedišta, oba sjedišta) zajedno (skupa). Rekao je Katadete: A spomenulo se nama (i to) da će se ono raširiti u njegovu (njegovom) grobu (tj. da će mu se raširiti i rasprostraniti njegov grob). Zatim se vratio (u pričanju Katadete) k pričanju Enesa. Rekao je: A što se tiče dvoličnjaka i nevjernika, pa reći će se njemu: "Šta govoraše (Šta si govorio ti) o ovome čovjeku?" Pa će reći: "Neću znati (tj. ne znam). Govorah (Govorio sam) što ga je govorio narod (što su govorili ljudi)." Pa će se reći: "Nisi znao i nisi čitao (ili: i nisi slijedio)." I udariće se sa čekićima od željeza (žestokim) udarcem, pa će zavikati (tj. zajaukati žestokim) vikanjem (tako da) će čuti njega (tj. to vikanje, jauk) ko je blizu njega (ko je do njega) osim dva tereta (tj. osim ljudi i duhova - "sekalani" je izraz za ljude i duhove).

GLAVA

utjecanja od kazne groba (molbe-dove od kazne u grobu).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Musena-a, pričao nam je Jahja, pričao nam je Šubete, rekao je: pričao mi je Avn, sin Ebu Džuhajfeta, od svoga oca (Ebu Džuhajfeta), od Bera-a, sina Aziba, od Ebu Ejuba, bio zadovoljan Allah od njih, rekao je:

Izašao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (izvan Medine), a već je palo (zašlo) Sunce, pa je čuo (neki) glas pa je rekao: "Židovi (neki što) se kažnjavaju u svojim grobovima (to daju glas)." A rekao je Nadr: izvijestio nas je Šubete, pričao nam je Avn, čuo sam moga (svoga) oca, rekao je: čuo sam Bera-a (pričao je predaju) od Ejuba, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio (priča se kao i u prethodnom hadisu, ali s tom razlikom što se u prethodnome senedu kaže "od Bera-a", a u ovom senedu "čuo sam Bera-a", a to je pričanje jače, pouzdanije).

PRIČAO JE NAMA Muala, pričao nam je Vuhejb od Musa-a, sina Ukbeta, rekao je: pričala mi je kći Halida, sina Seida sina Asa, da je ona čula Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, a on se utječe od kazne groba.

PRIČAO NAM JE Muslim, sin Ibrahima, pričao nam je Hišam, pričao nam (je) Jahja od Ebu Selemeta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da se ovako) moli: "Bože (moj), zaista ja se utječem Tebi od kazne groba, i od kazne Vatre, i od kušnje (iskušenja) života i smrti i od kušnje pomazanika varalice (lažova, tj. Antihrista-Dedždžala)."

GLAVA

kazne groba od (tj. zbog) klevete (ogovaranja i slično tome) i mokraće.

PRIČAO NAM JE Kutejbete, pričao nam je Džerir od Aameša, od Mudžahida, od Tavusa, rekao je Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice:

Prošao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, na (tj. pokraj) dva groba pa je rekao: "Zaista njih dva se svakako kažnjavaju, a ne kažnjavaju se u (vezi) velikog (grijeha po

vašem mišljenju)." Zatim je rekao: "Da, što se tiče jednog (od) njih dvojice, pa trčao (pa trčao je) sa prenošenjem riječi (ogovaranja, klevete); a što se tiče drugoga, pa ne zastiraš se (tj. ne čuvaš se, nije se čuvao) od svoje mokraće." Rekao je (Ibnu Abas): Zatim je uzeo (Muhamed a.s.) sirovo drvo pa ga je razbio u dva (dijela, tj. rascijepio ga na dva dijela), zatim je zabo (usadio) svaki pojedini (dio) od njih dva na (po jedan) grob, zatim je rekao: "Možda ono (da) se olakša od njih dvojice (Možda će da se olakša njima dvojici kažnjavanje) dok se ne osuše njih dva (dijela rascijepljenog sirovog drveta)."

GLAVA

mrtvaca-mrtvog (da je u takvom stanju da) se izlaže njemu u jutru i (u) večeri (u veče) (njegovo mjesto koje ga čeka na budućem svijetu).

PRIČAO NAM JE Ismail, rekao je: pričao mi je Malik od Nafia', od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Zaista jedan (od) vas kada je umro (tj. kada umre), izlaže (tj. prikazuje, predstavlja) se njemu njegovo sjedište (tj. mjesto u životu na budućem svijetu) u jutru i večeri (i u veče), ako bude od pripadnika raja, pa od pripadnika raja (pokazivaće mu se sjedište); a ako je bio (tj. a ako bude) od pripadnika Vatre (pa izlagaće mu se sjedište pripadnika Vatre), pa će se reći: "Ovo je tvoje sjedište dok proživi tebe Allah k sudnjem danu (tj. na sudnjem danu)."

GLAVA

govora mrtvaca-mrtvog na mrtvačkoj nosiljki.

PRIČAO NAM JE Kutejbete, pričao nam je Lejs od Seida, sina Ebu Seida, od njegova (od svoga) oca da je on čuo Ebu Seida Hudriju, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kada se postavila (tj. Kada se postavi, pripremi za nošenje) mrtvačka nosiljka pa je ponesu ljudi na svojim vratovima, pa ako je (umrla osoba) bila dobra, rekne: "Proturite me (tj. Nosite me naprijed), proturite me!" A ako je bila (drukčija, drugačija) osim dobra (dakle ako bude loša), rekne: "O teško njoj! Gdje odlaze s njom (tj. Gdje je odvedoše, odnesoše)?" Njezin glas čuje svaka stvar (svako) osim čovjeka, a da je čuo (tj. a da čuje) nju (tj. umrlu osobu) čovjek, zaista bi umro."

GLAVA

(onoga) što se reklo o (nepunoljetnoj, maloljetnoj) djeci muslimana.

Rekao je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, (pričajući) od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio: "Ko je (u takvom stanju, prilici da) je umrlo njemu troje od djece (tj. troje djece), (a da) nisu (još bili) stigli grijehu (tj. dobu punoljetnosti, jer se do punoljetnosti ne pišu i ne računaju grijesi), biće mu (to) zastor (zaklon) od Vatre; ili: unići će (u) raj."

PRIČAO NAM JE Jakub, sin Ibrahima, pričao nam je Ibnu Ulejjete, pričao nam je Abdul-Aziz, sin Suhejba, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Nema od ljudi (nijedan) musliman (da) umre njemu troje (djece koja) nisu dostigla grijeha (da će drukčije proći) osim (tako da) će uvesti njega Allah (u) raj sa dobrotom (sa obiljem) Svoje milosti (prema) njima."

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Šubete od Adijja, sina Sabita, da je on čuo Bera-a, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pošto se usmrtio (tj. Pošto je umro) Ibrahim, njemu (neka) je mir!, rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Zaista je za njega (tj. Zaista on ima - jedna) dojišnja u raju (On ima dojišnju u raju)."

(Radi se o Ibrahimu, maloljetnom sinu Muhameda a.s.).

GLAVA

(onoga) što se reklo o (maloljetnoj) djeci idolopoklonika.

PRIČAO NAM JE Hibban, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Šubete od Ebu Bišra, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Upitao se (tj. Upitan je) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, o djeci idolopoklonika pa je rekao: "Allah kad je stvorio (ili: stvarao) njih znaniji je (od svakog) o (onome) što bi bili činioči (radnici, tj. Allah najbolje zna šta bi činili da nisu umrli malodobni)."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: izvijestio me Ata', sin Jezida, Lejsija da je on čuo Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

Upitao se (Upitan je) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, o potomstvima idolopoklonika pa je rekao: "Allah je znaniji o (onome) što su bili (ili: što bi bili) činioči (šta bi radili i činili da nisu umrli)."

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Ibnu Ebu Zi'b od Zuhrije, od Ebu Selemeta, sina Abdurahmana, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Svako rođenče se rađa na načinu stvaranja (takvom da je naklonjeno islamu), pa ga njegovi roditelji požidove, ili pokrste ga ili pomagijaju ga (učine ga poklonikom magije, gatanja, vračbine, vradžbine), kao marva, oteli se marvom (tj. rodi, okotise marva-stoka bez unakaženosti), da li vidiš (da li vidite) u njoj (tj. među marvom da se ijedna rodila, okotila) odsječena (odsječenoga) nosa?!"

GLAVA.

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Džerir, sina Hazima, pričao nam je Ebu Redža' od Semureta, sina Džundeba, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bio bi Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, kada je (tj. kada bi) klanjao (jednu) molitvu, okrenuo (bi) se na nas (tj. nama) sa svojim licem pa bi rekao: "Ko je usnio od vas noćas (kakav) san." Rekao je: Pa ako je usnio jedan (od nas, tj. neko), ispričao je nju (usnulu

stvar, san), pa rekne (Muhamed a.s. o tome) šta je htio Allah. Pa je pitao nas (jednoga) dana pa je rekao: "Da li je usnio jedan od vas (neki) san?" Rekli smo: "Ne." Rekao je: "Ali ja sam usnio noćas dvojicu ljudi, dođoše njih dva meni, pa uzeše njih dva (mene) za moju ruku, pa izvedoše (tj. odvedoše) njih dva mene k Svetoj Zemlji, pa kadli (tamo) čovjek (jedan) je sjedač (tj. sjedi), a (jedan drugi) čovjek je stajač (stoji), u njegovoj ruci (je nešto, neka stvar). Rekao je neki (od) naših drugova (pričajući) od Musa-a (sina Ismailova da je ta stvar u stajanjevoj ruci bila, ta stvar je bila kod onog koji je stajao) kuka od željeza. Uvlači ga (tj. Stajač uvlači onaj predmet što mu je u ruci, kuku) u ugao usta njegovih (sjedavevih usta, onom koji sjedi, turajući, gurajući tako duboko kuku u usta) da dopre (do) njegova potiljka (zatioka). Zatim čini sa njegovim drugim uglom usta (sa drugom stranom usta nešto slično) kao to. I sraste (zaraste, sljubi se, sklopi se, tj. ozdravi) njegova ova strana (ugao) usta (prva), pa se povratu pa čini slično njemu (tj. kao i prvi puta što je s njom, sa stranom, sa uglom usta činio). Rekao sam: "Šta je ovo?" Rekli su njih dva: "Odlazi (Idi dalje)." Pa smo otišli (tj. išli dalje) dok smo došli (naišli) na čovjeka, ležećeg (koji leži) na svome potiljku, a (jedan drugi) čovjek je stajač (tj. stoji) nad njegovom glavom sa kamenom (koliko šaka ili kao šaka), ili stijenom (ovećim kamenom) pa razbija s njime njegovu glavu. Pa kada ga udari, zavalja (otkotrlja) se kamen, pa ode k njemu zbog (toga da) ga uzme, pa se neće vratiti k ovome (čovjeku) dok (tj. a ono već) sraste njegova glava kao što je ona (i bila). Pa se vrati (nanovo) k njemu pa ga udari. Rekao sam: "Ko je ovo?" Rekla su njih dva: "Odlazi." Pa smo otišli (dalje) ka (jednoj) rupi kao peć, najviši (dio) njezin je tijesan, a najniži je prostran (doslovno: a najniži dio njezin je prostran), zapaljuje (gori, razgara rupa) pod sobom vatru. Pa kada se približi (gorivo, ili rasplamsani plamen), podignu se (ljudi dotle) dok skoro da izađu (skoro da izađu). Pa kada se ugasi (vatra), vrata se u nju (tj. u rupu). A u njoj su ljudi i žene goli. Pa sam rekao: "Ko je ovo?" Rekla su njih dva: "Odlazi." Pa smo otišli dok smo došli (dok nismo došli) na (jednu) rijeku od krvi, u njoj je (jedan) čovjek stajač (tj. stoji), (a) na sredini rijeke (tj. na obali rijeke jedan drugi) čovjek (i) pred njim kamenje. Pa počne (da ide, pođe) čovjek koji je u rijeci, pa kada je htio da izađe, baci (onaj drugi) čovjek kamen (doslovno: baci se sa kamenom) u njegova usta pa ga odbije (vratu ga) gdje je bio. Pa bi ponovo (isto) počeo, kad god bi htio izaći, (počeo bi da se) baca u njegova usta sa (jednim) kamenom, pa bi se povratio kao što je (i) bio. Pa sam rekao: "Šta je ovo?" Rekli su njih dva: "Odlazi (dalje)." Pa smo otišli (tj. išli) dok smo stigli (dok nismo stigli) k (jednoj) zelenoj bašti (vrtu), u njoj (ima jedno) veliko stablo i u korijenu (tj. podnožju) njegovu (jedan) starac i (nekakva) djeca, i kadli (jedan) čovjek blizu (toga) stabla, pred njim vatra, loži je (pali je). Pa su se njih dva popeli sa mnom u (tj. uz, ili na to) stablo. I uveli su njih dva mene (u jednu) kuću, nisam vidio nikad ljepše od nje, u njoj (su) ljudi: starci i mladići, i žene i djeca. Zatim su njih dva izvela mene iz nje (kuće), pa su se njih dva popela (ili: penjala, pela) sa mnom (uz ili na to) stablo pa su uvela njih dva mene (u) kuću, ona je ljepša i bolja (od one prve), u njoj su starci i mladići. Pa sam rekao: "Ophodali ste (tj. Provodali ste) vas dvojica mene noćas (mnogo), pa izvijestite vas dvojica mene o (onome) što sam vidio!" Rekla su njih dva: "Da. Što se tiče (onoga) koji (je u takvom položaju da) si vidio njega (da) se cijepa ugao (kraj, dio) njegovih usta, pa (to je) lažov (koji) ispriča laž pa se nosi (tj. raširi) od njega (toliko) da dopre obzorima (horizontima, tj. na sve strane). Pa praviće se sa njim (tj. kažnjavaće se onako kao) što si vidio do Sudnjega dana. A (onaj) koji (je u stanju takvom da) si ga vidio (da) se razbija njegova glava, pa (to je) čovjek (takav što) ga je poučio Allah Kur'anu pa je spavao od njega u noći i nije radio u (smislu) njega u danu (ili po danu). Činiće se s njim (ono, to) do Sudnjega dana. A (ono) koje (je to što) si ga vidio (ili kraće: A ono što si vidio) u rupi, pa oni su preljubnici. A (onaj) koji (je taj što) si ga vidio u rijeci, (to) su jedači kamate (lihvari). A starac u podnožju (onoga) stabla je Ibrahim (Abraham, Avram) - na njega mir! - a djeca okolo (oko) njega, pa (to) su djeca ljudi. A (onaj) koji loži (zapaljuje) vatru je Malik, blagajnik (upravnik, čuvar) Vatre (tj. pakla). A prva kuća je kuća skupine vjernika (tj. svih običnih vjernika), a što se tiče ove (druge) kuće, pa (ovo je, to je) kuća mučenika (tj. poginulih za vjeru). A ja sam Džibril

(Džebrail, Gavriilo), a ovo je Mikail (Mikailo), pa podigni tvoju (tj. svoju) glavu." Pa sam podigao svoju glavu, pa kadli iznad mene (nešto) kao oblak. Rekoše njih dva: "Ovo je tvoj stan (boravište, svratište)." Rekao sam: "Pustite vas dva mene (da) uniđem (u) moj (tj. u svoj) stan!" Rekli su njih dva: "Zaista ono (stvar je u tome što) je ostao tebi (još neki) život (tj. da još živiš dio života što) nisi upotpunio (još) njega, pa da si (ga) upotpunio, došao (tj. unišao, ušao) bi (sada u) tvoj (tj. svoj) stan."

GLAVA

smrti ponedjeljkom (tj. u ponedjeljak).

PRIČAO NAM JE Mualla, sina Eseda, pričao nam je Vuhejb od Hišama, od njegova oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Unišla sam na (viđenje) Ebu Bekra (tj. posjetila sam ga u bolesti), bio zadovoljan Allah od njega, pa je rekao: "U koliko (komada mrtvačke odjeće) ste zamotali Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio?" Rekla je: "U tri bijele sehulske odjeće, nije u njima (bila) košulja, a ni turban (ahmedija)."

(Sehulska odjeća je iz mjesta Sebul u Jemenu.)

I rekao je njoj: "U koji dan je umro (preminuo) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio?" Rekla je: "Ponedjeljkom (tj. U ponedjeljak)." Rekao je: "Pa koji je ovo dan?" Rekla je: "Ponedjeljak." Rekao je: "Nadam se (da će moja smrt biti) u (ovom vremenu) što je između mene i između noći (tj. između ovoga časa što u njemu sada govorim i između noći koja dolazi - a to znači: Nadam se da ću umrijeti, umrijeti ovo do noći dokle još traje ponedjeljak)." Pa je pogledao k (jednoj) odjeći na njemu (tj. na sebi), liječao se (tj. liječio se) u njoj, sa njom (tj. na njoj, na toj odjeći) je pjega (mrlja) od šafrana, pa je rekao: "Operite ovu moju odjeću, i povećajte (tj. dodajte) na nju (još druge) dvije odjeće pa me zamotajte u njih." (Misli na to kada umre.) Rekla sam: "Zaista ovo (to) je iznošeno (vehto, tj. nije novo)." Rekao je: "Zaista živi je preči (ima više prava) za novo od mrtvaca-mrtvoga. On (ćefin, mrtvačka odjeća) je samo za gnoj (mrtvačkog tijela; ili: za rok, za odgađanje, za zadržavanje - a onda znači: Ono, novo, je samo za onoga ko ima još roka da živi, za onoga čija je smrt odgođena, ko će se zadržati još na životu)." Pa nije umro (nije preminuo Ebu Bekr u ponedjeljak do noći, nego je živio sve) dok je omrknuo (tj. unišao u časove) od noći utorka, i pokopao se (i pokopan je) prije (nego) da je osvanuo (tj. prije nego što je nastupilo jutro - a to znači da je ukopan po noći).

(Trebalo se sjetiti da dan po mjesječevom računanju vremena nastaje poslije zalaza Sunca, a ne poslije ponoći.)

GLAVA

smrti iznenađenja (tj. koja nastupi, dođe iznenada, neočekivano), nepredviđenja.

PRIČAO NAM JE Seid, sin Ebu Merjema, pričao nam je Muhamed, sin Džafera, rekao je: izvijestio me Hišam od svoga oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, da je (jedan) čovjek rekao Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista moja majka (umrla je tako da) je iznenada umrla njezina osoba (ili duša; ili: iznenada se ugrabila njezina, njena duša, tj. moja majka je umrla neočekivano, iznenada), a

mislim je da je govorila (mislim da bi govorila, rekla, tj. da je mogla progovoriti kad je umirala), podijelila bi milostinju (ili rekla bi da se podijeli za nju milostinja). Pa da li za nju (ima kakva) nagrada ako sam podijelio od nje (ispred nje, tj. da li će ona imati od Allaha dž.š. nagradu ako ja za nju dadnem, dam milostinju)?" Rekao je: "Da."

(Komentatori kažu da se radi o Sa'du, sinu Ubadeta i njegovoj majci Amri, Amreti. Dalje kažu da se iz ovoga hadisa vidi da Muhamed a.s. nije pokazao ni izrazio neraspoloženja ni čuđenja za neočekivanu smrt, pa Buharija iz toga zaključuje da iznenadna smrt nije ružna i nevaljala.)

GLAVA

(onoga) što je došlo o grobu (tj. u vezi groba) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, i (grobova) Ebu Bekra i Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice (s njima).

"... Fe akberehu: ... pa je dao da ukopa u grob njega." "Akberturredžule": Dao sam ukopati u grob čovjeka - (to se iskaže tim izrazom) kada si učinio (načinio) njemu grob; a (izraz) "kabertuhu" (je značenja): pokopao sam ga. "Kifaten: Pritegom (koja teglji, skuplja)." - (a to znači): Bivaju (ljudi) u njoj (tj. na njoj, na zemlji) živi i pokopavaju se u njoj mrtvi.

PRIČAO NAM JE Ismail, pričao mi je Sulejman od Hišama. - H - A pričao mi je Muhamed, sin Harba, pričao nam je Ebu Mervan Jahja, sin Ebu Zekerijja-a, od Hišama, od Urveta, od Aiše, rekla je:

Zaista bio bi poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) se zaista ispričava (izvinjavaše se) u svojoj bolesti (što raspitiva, ispituje u kojoj je sobi, prostoriji). (Pitao je): "Gdje sam ja danas? Gdje ću ja sutra?" - držeći sporim (tj. smatrajući da sporo primiče vrijeme) za dan Aiše (tj. kad treba, kad je red da se premjesti u sobu Aišinu). Pa pošto je bio moj dan, uzeo ga je Allah (tj. umro je Muhamed a.s. u času kada je bio naslonjen) između mojih pluća (tj. moje strane) i mojih prsa, i pokopao se (tj. pokopan je) u mojoj sobi. ("Sahrun": pluće (jedno).

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Ebu Avante od Hilala, od Urveta, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u svojoj bolesti koja (je ta što) nije ustao iz nje:

"Prokleo Allah Židove i kršćane! Uzeli su grobove svojih vjerovijesnika bogomoljama (tj. za bogomolje)." Da nije toga, pokazao bi se njegov (Muhamedov a.s.) grob, (drugog uzroka nema što je zakopan u sobi svoje kuće) osim (to) da se on bojao, ili (što) se bojalo, da se uzme (tj. da se ne uzme njegov grob) bogomoljom (za bogomolju). A od Hilala, rekao je: Dao mi je nadimak (po djetetu) Urvete, sin Zubejra, a nije se dalo roditi meni (dijete, tj. a nisam imao djece nikako).

(Veli se da je Urvete nazvao Hilala nadimkom Ebu Amrete, ili Ebu Amr. Dalje se kaže da je cilj ovoga podatka da se dokaže da je Hilal zaista dolazio u dodir sa Urvetom.)

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Mukatila, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Ebu Bekr, sin Ajjaša, od Sufjana Temmara da je on pričao njemu da je on vidio grob Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, uzdignutim (tj. grob je bio uzdignut kao grba deve, a nije bio ravan kao krov, terasa, a niti četvrtast, na četiri ugla, čoška).

PRIČAO NAM JE Fervete, pričao nam je Alija od Hišama, sina Urveta, od njegovoga oca (Urveta, sina Zubejra, rekao je):

Pošto je pao na njih zid (Aišine sobe u kojoj je pokopan Muhamed a.s., i Ebu Bekr r.a. i Umer r.a.) u vrijeme (vladavine) Velida, sina Abdul-Melika (oko 86. godine po Hidžri), uzeli su (učea) u njegovom građenju (tj. počeli su da prave taj zid), pa se pokazala (ukazala) njima (jedna) noga (stopalo) pa su se prestrašili i mislili su da je ona noga Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. Pa nisu našli (ni) jednoga (čovjeka, tj. nikoga ko) zna to dok je (najzad) rekao njima Urvete: "Ne, tako mi Allaha, nije ona noga Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, nije ona (ničija druga) osim noga Umera, bio zadovoljan Allah od njega." A od Hišama, od njegova oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, da je ona oporučila Abdullahu, sinu Zubejra: "Ne pokopavaj me sa njima (sa Muhamedom a.s., i Ebu Bekrom i Umerom r.a.), i pokopaj me sa mojim drugaricama u (groblju) Beki'u. Neću se čistiti (tj. hvaliti) s njime (tj. s pokopavanjem sa njima) nikada."

(Kažu da je smisao te rečenice: "Neću da me neko zbog toga pohvaljuje što sam sa njima ukopana, i da misli da sam naročito vrijedna, a, možda, u stvari nije tako." Ta izjava označava njezinu skromnost i poniznost.)

PRIČAO NAM JE Kutejbete, pričao nam je Džerir, sin Abdul-Hamida, pričao nam je Husajn, sin Abdurahmana, od Amra, sina Mejmuna, Evidije, rekao je:

Vidio sam Umera, sina Hataba, bio zadovoljan Allah od njega, (u času kada) je rekao: "O Abdullahe (ili O Abdullahu), sine Umera, odi k majci vjernika Aiši, bio zadovoljan Allah od nje, pa reci: Čita (tj. Šalje, Isporučuje) Umer, sin Hataba, tebi pozdrav. Zatim je pitaj (moli) da se pokopam sa moja (tj. svoja) dva druga."

(Misli na Muhameda a.s. i Ebu Bekra r.a., a to je govorio poslije atentata koji je na njega izvršen.)

Rekla je: "Htijah, Htjedoh (tj. Htjela sam) ga za moju osobu (za sebe, tj. Htjela sam to mjesto sa njima da se ja pokopam), pa zaista svakako ću odabrati njega (Umera, pretpostaviću ga, daću prednost njemu) danas nad mojom (tj. svojom) osobom (nad moju osobu, nad sebe, tj. mimo sebe, ispred sebe)." Pa pošto je došao (Abdullah od Aiše nazad), rekao je (Umer) njemu: "Šta je kod tebe (Šta ima kod tebe)?" Rekao je: "Dozvolila je tebi, o zapovjedniče vjernika." Rekao je: "Nije bila (nijedna) stvar brižnija k meni (tj. Nije me nijedna stvar više zabrinjavala, nije mi bila nijedna stvar važnija) od toga ležaja, pa kada se uzmem (tj. kada umrem), pa ponesite me, zatim pozdravite, zatim reci: Traži dozvolu Umer, sin Hataba. Pa ako dozvoli (ona) meni, pa pokopajte me, a ako ne ("Illa": in la - ako ne), pa povratite me (tj. odnesite me) k grobovima (ostalim) muslimana. Zatim ja ne znam (doslovno: neću znati) jednog (čovjeka, tj. nikoga) prečega za ovu stvar (u vezi sa ovom stvari, tj. u vezi hilafeta, vladanja) od ove nekolicine (drugova Muhameda a.s.) koji su (takvi da) je preminuo (umro) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a on je od njih zadovoljan (a on je bio zadovoljan s njima i njihovim ponašanjem). Pa ko (između njih bude taj da) su uzeli za halifu (kalifa, vladara - baš njega) poslije mene, pa on je halifa (kalif, vladar, tj. on je i dostojan da bude kalif), pa slušajte njega i pokoravajte se!" Pa je imenovao (tj. naveo je imena te nekolicine, a to su imena) Usmana, i Alije, i Talhata, i Zubejra, i Abdurahmana, sina Avfa, i Sa'da, sina Ebu Vakkasa. I unišao mu je (jedan) mladić od Pomagača pa je rekao: "Razveseli se, o zapovjedniče vjernika, sa veselom vijesti (od) Allaha! Bilo je tebi od noge (tj. od prednosti i prestiža) u islamu (ono) što već znaš."

(Hoće da kaže: "Prestiž si imao, pretekao si u dobrim djelima mnoge osobe i ličnosti u periodu otkako si primio islam kako već i sam znaš." Prednost i prestiž se nazivaju nogom iz slikovitosti, jer se kod natjecanja nogom stigne na cilj prije drugih.)

"Zatim si se postavio (postavljen si) kalifom pa si bio pravedan. Zatim (ti je došlo) mučeništvo (pao si za vjeru) poslije ovoga svega (tj. poslije toga svega)." Pa je rekao (Umer): "Da je meni, o sine moga brata (bratiću), (da ja) i to (tj. ja i kalifovanje, upravljanje moje budemo u takvom odnosu i razmjeru da mi ono bude kao nužna dostatna) ishrana (da smo jednaki) - ne na mene, a ne za mene (tj. da ne bude na mene pala kazna, a niti da imadnem nagrade). Oporučujem kalifu (kalifi, halifi) poslije mene (koji dođe da postupa) sa prvim izbjeglicama dobro, da upozna njima njihovo pravo i da čuva njima njihovu čast (njihovo poštovanje); i oporučujem mu (da postupa) sa Pomagačima dobro koji su se smjestili (u) kuću (islama, tj. u Medinu) i (prigrlili iskreno) vjerovanje, da se prima od dobročinitelja (između) njih (njegovo dobročinstvo) i (da) se oprostí (greška koja se pojavi) od griješnika (između) njih; i oporučujem mu (da postupa) sa zaštitom Allaha i zaštitom Njegova poslanika, pomilovao ga Allah i spasio, (prema onim Židovima i kršćanima koji su sklopili ugovor o lojalnosti, odanosti i poštovanju islamske vlasti) da se ispuni njima njihov ugovor, i da se bori (da se borba vodi protiv onih) iza njih (osim njih, protiv onih koji nisu lojalni) i da se ne opterećuju iznad njihove moći (tj. ono što ne mogu)."

(Pod izrazom "zaštita Allaha i zaštita Njegova poslanika" misli se na propise islamskoga prava koji su zasnovani na izričitim riječima Božije knjige Kur'ana i na postupcima i riječima Božijega poslanika - a koji pružaju zaštitu na području islamske vlasti bilo muslimanima ili Židovima i kršćanima. U navedenom hadisu se misli na zaštitu Židovima i kršćanima prema Kastalaniji. Ajnija kaže da se misli na zaštitu ostalih muslimana osim Muhadžira i Ensarija. Mislim da je u pravu Kastalanija.)

GLAVA

(onoga) što se zabranjuje od psovanja (grdenja, grđenja) umrlih (tj. GLAVA hadisa iz kojih se vidi da je zabranjeno psovati mrtve).

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šubete od Aameša, od Mudžahida, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ne psujte (tj. Ne grдите, Ne govorite nepovoljno za) mrtve, pa zaista (tj. jer zaista) su oni već dospjeli (došli) k (onome) što su proturili (naprijed, tj. što su poslali pred sobom pa bilo to dobro ili zlo i nevaljalo djelo)." A predao ga je (tj. priopćio je prednji hadis još i) Abdullah, sin Abdul-Kuddusa, od Aameša; i (isto tako) Muhamed, sin Enesa, od Aameša. Slijedio je njega (tj. Adema) Alija, sin Dža'da, i Ibnu Ar'arete i Ibnu Ebu Adijj (pričajući) od Šubeta.

GLAVA

spominjanja najgorih mrtvih.

(Ovim hoće da se kaže to da se navedena zabrana grdnje mrtvih ne odnosi na najveće zlikavce, zlikovce i zločince, a to će da dokazuje Buharija pomoću hadisa koji sada hoće da donese u tekstu svoga djela.)

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa, pričao nam je moj otac, pričao nam je Aameš, pričao mi je Amr, sin Murreta, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je Ebu Leheb - na njega prokletstvo Allaha (tj. Allah ga prokleo) - (Ebu Leheb je rekao) Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio:

"Propast tebi (u) ostalom (dijelu) dana (tj. Propao ti ovo do noći)!" Pa je sišla (tj. Pa je objavljena sura - poglavlje Kur'ana koje počinje sa ajetom-odlomkom, ili sa riječima:) "Propale dvije ruke Ebu Leheba."

(Na osnovu toga što je u pričanju ovoga hadisa Ibnu Abas pri izgovaranju Ebu Lehebovog imena upotrebio izraz "Lanetullahi alejhi"-Božije prokletstvo na njega - na osnovu toga neki zaključuju da se umrli veliki zločinci mogu grditi.)